

T.C.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

**ANNELERİN BAĞLANMA BİÇİMLERİ VE PSİKOLOJİK
SAĞLAMLIĞI İLE OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ
ÇOCUKLARIN BENLİK ALGISI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ASLIHAN MERVE KOÇUK

DANIŞMAN

PROF. DR. ŞÜKRAN KILIÇ

AKSARAY-2025

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

**ANNELERİN BAĞLANMA BİÇİMLERİ VE PSİKOLOJİK
SAĞLAMLIĞI İLE OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ
ÇOCUKLARIN BENLİK ALGISI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ASLIHAN MERVE KOÇUK

DANIŞMAN : PROF. DR. ŞÜKRAN KILIÇ

JÜRİ ÜYESİ : DR. ÖĞR. ÜYESİ TUĞBA AKKAYA

JÜRİ ÜYESİ : DR. ÖĞR. ÜYESİ REMZİ KILIÇ

AKSARAY-2025

TELİF HAKLARI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren.....(....) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Aslıhan Merve

Soyadı : KOÇUK

Bölümü : Okul Öncesi Eğitimi

İmza :

Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Annelerin Bağlanma Biçimleri ve Psikolojik Sağlamlılığı ile Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Benlik Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

İngilizce Adı : Examining the Relationship Between Mothers' Attachment Styles and Psychological Resilience and Preschool Children's Self-Perception.

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Aslıhan Merve KOÇUK

İmza:

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
JÜRİ ONAY SAYFASI

ASLIHAN MERVE KOÇUK tarafından hazırlanan “ANNELEİN BAĞLANMA BİÇİMLERİ VE PSİKOLOJİK SAĞLAMLILIĞI İLE OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ ÇOCUKLARIN BENLİK ALGISI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ” başlıklı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

	<u>Kabul</u>	<u>Ret</u>	<u>İmza</u>
Danışman: (Prof. Dr. Şükran KILIÇ) (Temel Eğitim A.B.D., Aksaray Üniversitesi)	☐	☐	
Üye: (Dr. Öğretim Üyesi Remzi KILIÇ) (Temel Eğitim A.B.D., Aksaray Üniversitesi)	☐	☐	
Üye: (Dr. Öğretim Üyesi Tuğba AKKAYA) (Çocuk Gelişim Programı, Mustafa Kemal Üniversitesi)	☐	☐	

Tez Savunma Tarihi: 12/06 /2025

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu’nuntarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. Aybala ÇAYIR
İmza

TEŞEKKÜR SAYFASI

Tez çalışmam boyunca bana rehberlik eden, bilgi birikiminden yararlandığım, desteklerini ve emeklerini esirgemeyen danışman hocam Sayın Prof. Dr. Şükran KILIÇ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Aksaray Üniversitesinde tamamlamış olduğum bu eğitim sürecinde bana yeni ufuklar açıp, öğrenmeye olan merakımı gideren ve bana katkı sağlayan tüm hocalarıma teşekkürlerimi iletiyorum. Ayrıca tezimde jüri olmayı kabul ederek beni onurlandıran Dr. Öğretim Üyesi Tuğba AKKAYA ve Dr. Öğretim Üyesi Remzi KILIÇ'a minnet ve şükranlarımı sunuyorum.

Tez çalışmamda emeği geçen okul müdürleri, öğretmenler, gönüllü katılımlarıyla çalışmama katkı sağlayan anneler ve çocuklarına saygı ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Teşekkürlerin en özelini annem Fatma KOÇUK ve babam Durmuş KOÇUK'a etmek isterim. Bana verdikleri koşulsuz sevgi, fedakârlık ve emekler kalpten öğrendiğim her şeyin temelini oluşturmuştur. Hayatımı güzelleştiren, varlıklarına şükrettiğim, ruhumda çiçek yetiştirendir onlar. Onların sözleri, enerjisi, destekleri bana her zaman güç vermiş ve bu süreçte de motive etmiştir. İyi ki varsınız.

Ve sen de iyi ki varsın biricik kardeşim Arif Metehan KOÇUK. Tez sürecimde desteğin ve esprilerinle beni motive ettiğin için sana da teşekkür ederim.

Abilerim, eşleri ve çocukları iyi ki sizinle olan geniş bir ailemiz var. 3 küçük yeğenim; Erdem, Fatma Melisa ve Eymen Asil sizi yanaklarınızdan kocaman öpüyorum.

Tez sürecimde yanımda varlığını hissettiğim tüm arkadaşlarıma sonsuz teşekkür ederim.

Ve en büyük teşekkür kendime! Azmini, kararlılığını, pes etmeyişi; araştırma seven, hayalperest, çocuk ruhunu çok sevdim. Bu bir bitiş değil daha yolumuz çok uzun Aslı...

ÖZET

Bu çalışma, annelerin bağlanma biçimleri ve psikolojik sağlamlılığı ile okul öncesi dönemdeki çocukların benlik algısı arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini Hatay ili sınırlarında bulunan okul öncesi kurumlarda ve anasınıflarında eğitim alan 5-6 yaş çocuklar ve bu çocukların anneleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, Hatay ili Kırıkhan ilçesinde bulunan bağımsız anaokulu ve ilkokula bağlı anasınıflarında eğitim alan 5-6 yaş aralığında, 82 kız ve 75 erkek olmak üzere toplam 157 çocuk ve bu çocukların anneleri oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olarak, Yetişkin Psikolojik Sağlamlık Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE-II) ve Purdue Okul Öncesi Çocuklar için Benlik Kavramı Ölçeği (POBKÖ) kullanılmıştır. Verilerin analizinde fark testleri için değişkenler ölçeklere göre incelenmiştir. Daha sonra korelasyon ve etki analizleri yapılmıştır. Araştırmada toplanan verilerin korelasyon, regresyon analizi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve t-testi teknikleri ile analizleri yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen korelasyon analizine ilişkin bulgulara göre; Psikolojik sağlamlık ile Purdue Okul Öncesi Çocukları için Benlik Kavramı genel boyutu arasında istatistiksel yönden anlamlı, düşük düzeyde ve pozitif yönlü ilişki bulunmaktadır. Yine Purdue Okul Öncesi Çocukları için Benlik Kavramı ile bağlanma biçimleri (Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri Ölçeği) genel boyutu arasında istatistiksel yönden anlamlı, düşük düzeyde ve negatif yönlü ilişki bulunmaktadır. Ayrıca Psikolojik sağlamlık ile bağlanma biçimleri (Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri Ölçeği) genel boyutu arasında istatistiksel yönden anlamlı, orta düzeyde ve negatif yönlü ilişki bulunmaktadır. Araştırmanın regresyon analizi sonucuna göre ise annelerin psikolojik sağlamlılığı ve bağlanma biçimi (yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri) algıları, okul öncesi çocuklarının benlik algılarını anlamlı bir şekilde yordamaktadır sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Bağlanma biçimleri, psikolojik sağlamlılık, okul öncesi dönem, benlik algısı, çocuk

Bilim Kodu : 15001

Sayfa Adedi : 70

Yazar : Aslıhan Merve KOÇUK

Danışman : Prof. Dr. Şükran KILIÇ

ABSTRACT

This study is a study that looks at the relationship between the mothers' attachment styles and psychological resilience and the self-perception of preschool children. The groups of the study consist of a total of 157 children, 82 girls and 75 boys, between the ages of 5-6 who receive education in independent kindergartens and kindergartens affiliated to primary school in Hatay province and their adult mothers. Adult Psychological Resilience Scale, Experiences in Close Relationships Inventory and Purdue Self-Concept Scale for Preschool Children were used as data collection tools in the study. The data in the study were analyzed with regression analysis, one-way analysis of variance (ANOVA) and t-test techniques. According to the findings regarding the analysis of the results obtained from the research; There is a significant, low level and positive relationship between psychological resilience and the general dimension of Self-Concept for Purdue Preschool Children. There are significant, low level and negative relationships between Self-Concept for Purdue Preschool Children and the general dimension of attachment styles (Experiences in Close Relationships Inventory Scale). In addition, there are significant, moderate level and negative relationships between psychological resilience and the general dimension of attachment styles (Experiences in Close Relationships Inventory Scale). According to the findings of the regression analysis of the research, the perceptions of psychological resilience and attachment style (experiences in close expressions inventory) of the mothers significantly predict their self-perceptions in preschool.

Keywords : Psychological resilience, self-perception, maternal, attachment, preschool, attachment styles

Science Code : 15001

Number of Pages : 70

Author : Aslıhan Merve KOCUK

Supervisor : Prof. Dr. Sükran KILIC

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKLARI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR SAYFASI.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ	x
KISALTMALAR.....	xii
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
GİRİŞ.....	
Error! Bookmark not defined.	
1.1. Benlik ve Benlik Algısı.....	1
1.2. Bağlanma ve Bağlanma Biçimleri.....	3
1.3. Psikolojik Sağlamlılık.....	5
1.4. Araştırma Soruları.....	7
1.5. Araştırmanın Amacı.....	8
1.6. Araştırmanın Önemi.....	8
1.7. Yöntem.....	10
1.8. Varsayımlar.....	10
1.9. Sınırlılıklar.....	11
İKİNCİ BÖLÜM.....	12
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR VE LİTERATÜR TARAMASI.....	12
2.1. Bağlanma ve Bağlanma Biçimleri	12
2.1.1. Güvenli Bağlanma.....	15
2.1.2. Kaygılı-Kararsız (Kaygılı-Dirençli) Bağlanma.....	16
2.1.3. Kaçınan Bağlanma.....	16

2.2. Psikolojik Sağlamlılık.....	17
2.3. Benlik Algısı.....	19
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	22
YÖNTEM.....	22
3.1. Araştırma Modeli.....	22
3.2. Araştırma Evreni.....	22
3.3. Araştırma Örneklemi.....	22
3.4. Veri Toplama Araçları.....	23
3.4.1. Demografik Bilgi Formu	23
3.4.2. Purdue Okul Öncesi Çocuklar için Benlik Kavramı Ölçeği.....	23
3.4.3. Yetişkin Psikolojik Sağlamlılık Ölçeği.....	24
3.4.4. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri Ölçeği (YİYE-2).....	24
3.5. Veri Toplama Süreci.....	24
3.6. Verilerin Analizi.....	25
3.6.1. Ölçeklerin Güvenilirlik Katsayıları.....	26
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	27
BULGULAR.....	27
4.1. Demografik Değişkenlere İlişkin Betimleyici İstatistik Sonuçları.....	27
4.2. Ölçek ve Alt Boyutlarının Betimsel İstatistikleri.....	28
4.3. Araştırmanın Fark Testleri.....	29
4.3.1. Annenin Öğrenim Düzeyi Değişkeni.....	29
4.3.2. Çocuğun Cinsiyeti Değişkeni.....	33
4.4. Korelasyon Analizleri.....	34
4.5. Regresyon Analizi.....	36
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	38
TARTIŞMA VE SONUÇ	38
5.1. Annelerin Öğrenim Düzeyine Göre Annelerin Psikolojik Sağlamlılığı, Annelerin Bağlanma Biçimleri ve Çocukların Benlik Algısı Durumlarının İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	38
5.2. Çocukların Cinsiyetine Göre Annelerin Psikolojik Sağlamlılığı, Annelerin Bağlanma Biçimleri ve Çocukların Benlik Algısı Durumlarının İncelenmesine	

İlişkin Bulguların Tartışılması.....	39
5.3. Korelasyon Analizine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	39
5.4. Regresyon Analizine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	40
SONUÇ.....	41
ÖNERİLER.....	42
KAYNAKÇA	43
EKLER	53
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ TEZ DEĞERLENDİRME FORMU.....	56

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Psikolojik Sağlamlılık, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Purdue Okul Öncesi Çocukları İçin Benlik Kavramı Ölçeklerinin Normallik Dağılımına İlişkin Bulguları.....	25
Tablo 2. Psikolojik Sağlamlılık, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Purdue Okul Öncesi Çocukları İçin Benlik Kavramı Ölçeklerinin Güvenilirlik Analizleri	26
Tablo 3. Demografik Değişkenlere İlişkin Betimleyici İstatistik Sonuçları	27
Tablo 4. Psikolojik Sağlamlık Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Purdue Çocukları için Benlik Kavramı Ölçeğini ve Alt Boyutlarından Elde Edilen Ölçümlere Ait Betimsel İstatistikler.....	28
Tablo 5. Psikolojik Sağlamlık Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Purdue Çocukları için Benlik Kavramı Ölçeğinin Annenin Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	30
Tablo 6. Psikolojik Sağlamlık Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Purdue Çocukları için Benlik Kavramı Ölçeğinin Çocuğun Cinsiyeti Değişkenine Göre Karşılaştırılması	33
Tablo 7. Yetişkin Psikolojik Sağlamlılık Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Purdue Okul Öncesi Çocukları için Benlik Kavramı Ölçeği ve Bu Ölçeklerin Alt Boyutlarına Ait Puanları Arasında Hesaplanan Korelasyon Katsayıları.....	35
Tablo 8. Annelerin Psikolojik Sağlamlılık ve Bağlanma Biçimlerinin Çocukların Benlik Algısı Üzerindeki Etkisine Yönelik Regresyon Analizi.....	36

KISALTMALAR

AKT	: Aktaran
ANOVA	: Analysis Of Variance
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
POBKÖ	: Purdue Okul Öncesi Çocuklar için Benlik Kavramı Ölçeği
SPSS	: Sosyal Bilimler için İstatistik Paketi
WHO	: World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)
YİYE-II	: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri Ölçeği- II
VD.	: Ve diğerleri
VB.	: Ve benzeri

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Benlik ve Benlik Algısı

Bireylerin yaşadıkları topluma uyum sağlamalarında benlik gelişimi ve benliklerini algılama biçimleri oldukça önemli bir konudur. Benlik algısı ve benlik gelişimi gibi konularda toplumun, çevrenin ve ailenin rolü büyüktür. Toplumun temel taşlarından biri olan ve nesillerin sürdürülmesini sağlayan ailenin, çocukların fiziksel, bilişsel, psikolojik, sosyal, duygusal, kişilik ve birçok alanda gelişimini desteklediği bilinmektedir. Anne babanın doğumdan ileriki yaşlara kadar çocuğa karşı tutumu, tavrı ve davranışları çocuğu doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyebilmektedir. Bu konuda Kılıç (2012), çocukların anne babalarının sözel olan ya da olmayan davranışlarıyla sosyalleştiğinden bahsetmektedir. Bu da anne baba veya bakım veren yetişkinin çocuğun sosyal gelişiminde ne denli etkili olduğunu göstermektedir. Bu açıdan bakıldığında aile bireylerinden ve çocuğa bakım verenlerden olan annenin de aynı zamanda çocuğun benliğinin gelişmesindeki rolü büyüktür. Benlik olumlu ya da olumsuz olarak gelişebilmektedir. Gürses (2022)'e göre olumlu bir aile ikliminde, anne babanın duyarlı olma durumu ön plana çıkmakta ve bu durum duyarlı aile ortamında büyüyen çocukların olumlu benlik geliştirmelerini sağlamaktadır. Ayrıca sıcak ve duyarlı anne baba ile çocuk ilişkisinin daha olumlu ve tutarlı erken dönem benlik ilişkisine destek verildiği belirtilmektedir (Berk, 2020).

Benlik kavramına farklı bakış açılarından bakılmış ve farklı tanımlamalar yapılmıştır. Bu konuda literatürde de birçok tanımlama bulunmaktadır. Genel anlamda benlik, kendilik teorisi olarak da adlandırılmış olup bireylerin kendi yapabildikleri ve yeterliliklerini fark etmesi olarak tanımlanmaktadır (Trawick-Smith, 2017). Benlik kavramı denildiğinde, Carl Rogers'ın benlik teorisi dikkat çekmektedir. Bu teoride benlik kavramı kişinin kendini nasıl

gördüğü ve tarif ettiği olarak tanımlanmaktadır. Rogers benlik teorisinde bu kavramın düşünceleri, duyguları ve davranışları etkilediğinden dolayı kişilik kavramı ile de ilişkili olduğunu vurgulamaktadır (Rogers, 1980'den akt. Plotnik, 2007, s.444). Benliğin kişilik ile tanımlandığı bir başka çalışmada benlik kavramının, kişiliğin öznel tarafı olduğu belirtilmektedir (Evirgen-Geniş, 2017). Ayrıca benlik bazı tanımlamalarda öz saygı ile ilişkilendirilmektedir. Bu ilişkilendirilmiş tanımlardan birinde benliğin, öz saygının altında yuvalanmış farklı yönlerden veya alanlardan (ör. sosyal, fiziksel, bilişsel) oluştuğu belirtilmektedir (Crocker vd., 2000). Benlik kavramı ile ilgili tanımlamalar bunlarla sınırlı değildir. Rosenberg (1965) benlik algısını, bireyselliğin doğrusal birleşimi, bireyin kendisi için uygun olan ya da olmayan bir değerlendirme tutumu olarak tanımlamaktadır. Ayrıca Rosenberg (1965) insanın kendisini diğer nesneleri gördüğü gibi tam olarak algılayamadığından bahsetmektedir. Benliğin ve benlik algısının doğuştan olmadığını, sabit kalmadığını, gelişebilir ve değişebilir olduğunu söylemek mümkündür. Bu konuda, benlik algısının bebeklik döneminden itibaren şekillendiği ve deneyimler ile değişip netlik kazandığını belirtilmektedir (Trawick-Smith, 2017). Ayrıca çocukların benlik algısı ile doğmadığı, benlik algısının yaklaşık 18. ay dolaylarında gelişmeye başladığı ve benlik algısının okul öncesi dönem sürecinde de gelişmeye devam ettiği belirtilmektedir (Ergüden vd., 2020). Bebeklikten sonraki erken çocukluk döneminin içerisinde benliğin gelişimsel süreçlerinden ve dinamiklerinden ayrı olarak bahsedilmektedir.

Erken çocukluk döneminde de benlik gelişiminin devam ettiği göz önüne alındığında bu dönem, çocukların duygularını yönetebilme becerileri, sosyal becerilerde yenilik, kız ve erkek çocuklarının kendi cinsiyetlerine özgü farkındalık kazanmaları ve ahlaki temellerin geliştiği zaman olarak tanımlanmaktadır. Erken çocukluk döneminde çocuklar öz farkındalık kazandıkça benlik algıları bir başka ifade ile kendilerini tanımladığına inandığı yetenek, tutum, davranış ve değerler kazanmaya başlamaktadırlar (Berk, 2020). Benlik algısı çocuklarda hem içsel olarak hem de dışsal olarak çevresel uyaranlardan beslenmektedir (Şenol ve Karaca, 2020). Erken çocukluk döneminde yer alan okul öncesi dönem çocuklar benliklerini; genellikle isimleri, dış görünüşleri, sahip oldukları nesneler ve gün içindeki davranışları gibi dışarıdan gözlemlenebilir şeyler ile tanımlamaktadırlar (Berk, 2020).

Benlik algısına dair bilgiler ve araştırmalar yukarıda sunulmuştur. Bu araştırmanın bir diğer değişkeni olan bağlanma ise Bowlby ve Ainsworth'un çalışmaları temel alınarak literatür kapsamında aşağıda sunulmuştur.

1.2. Bağlanma ve Bağlanma Biçimleri

Bağlanma kavramından sezgisel anlamda ilk bahseden kişinin Freud olduğu bilinmektedir. İlk anlamda Freud, bebeklerin anneleriyle olan duygusal bağının, sonraki ilişkilerin temelini oluşturduğunu belirtmiştir (Berk, 2020). Ayrıca bağlanma kuramının kökenleri ile ilgili doğrudan ya da dolaylı olarak Bowlby ve Ainsworth'un, Freud ve diğer psikanalitik kuramcılardan etkilendiğinden bahsedilmektedir (Bretherton, 1992). Bowlby'n teorinin temel ilkelerini formlleştirdiği, Ainsworth'un ise yenilikçi metodu ile bu ilkeleri genişlettiği ve teoriyi deneysel olarak test etmiş olduğu bilinmektedir (Bretherton, 1992). Bu konudaki alışmalar, Bowlby'n bağlanma kuramının, ereve bir kuram olarak kabul edildiğinden bahsetmektedir. Aynı zamanda yetişkin bağlanma sistemi çalışmalarında Ainsworth ve arkadaşlarının çalışmalarının temel oluşturduğu da belirtilmektedir. (Sümer vd., 2009; Sümer vd., 2020).

Bağlanma kuramının clerinden olan Bowlby (1958), içgüdüsel tepkilerin, yaşamın ilk yılında farklı zamanlarda olgunlaştığını ve farklı hızlarda geliştiğini, çocuğu anneye bağlama işlevi gördüğünü dile getirmiş ve anneyi çocuğa bağlamanın karşılıklı dinamiğine katkıda bulunduğundan bahsetmiştir. Bebeğin başlıca aktif partner olduğu emme, tutunma ve takip etme davranışının ağlama, gülme gibi davranışlarla da anne davranışını etkinleştirmeye hizmet ettiğini eklemiştir. Bir alışmasında Bowlby (1969) bağlanma davranışının başlangıç olarak anneye yönelik olduğunu belirtmiş olup babanın ocuk yetiştirmede aktif rol oynadığı durumda bağlanmanın babaya da yönelik olabileceğinden bahsetmiştir. Bowlby (1969), bağlanma davranışının belirli davranış kalıpları aktive edildiğinde ortaya çıkan bir şey olduğunu da belirtmiştir. Ayrıca Bowlby (1969), bir çocuğun anne figüründen ayrılığının veya onu kaybetmeye verdiği tepkinin anlaşılmasının, çocuğu anne figürüne bağlayan bağın anlaşılmasına dayandığını vurgulamış ve bağlanma davranışının anne baba davranışına eşdeğer öneme sahip bir sosyal davranış olduğunu belirtmiştir. Çocuklar, anne babalarının yokluğunda bakıcılarıyla güvenli dayanak olarak kalıcı duygusal bağ geliştirmektedirler, bu bağ Bowlby'nin 1973 yılında İçsel alışma Modeli olarak adlandırdığı bilişsel temsillerdir. Bu modele göre bağ kurulacak kişilere karşı, bağlanma davranışları sergileme, stres durumlarında onların destek sunma ihtimali ve bu kişilerle etkileşim kurma gibi birçok beklentili durumların görüldüğü bilinmektedir (Berk, 2020). Bowlby'e göre erken dönemde kazanılan deneyimlerin "bağlanma içsel çalışan modelleri" veya "zihinsel modeller" adı verilen şemalar ile bilişsel anlamda kristalize olup yaşamın ileri dönemlerine aktarıldığı

belirtilmektedir (Sümer vd., 2020). İçsel çalışan model çocuğun ileriki yaşamında yakın ilişkiler kurma durumunda bir rehberlik hizmeti görmekte ve kişiliğin vazgeçilmez bir parçası haline gelebilmektedir (Cassidy ve Shaver, 2016). Bağlanmayı kapsamlı halde ele alan Bowlby (1969) anne babaların çocukların bağlanma davranışına karşılık gelen davranışa bakım davranışı da denildiğini vurgulamıştır. Genel anlamda Bowlby, bağlanmayı bireylerin hayatlarında önemli gördükleri ve bağ kurdukları diğer insanlara karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağlar olarak tanımlamıştır (Donat, 2018).

Ainsworth ise bağlanma davranışını, bir kişi veya nesne ile farklı, duygusal bir ilişki kurulduğunda bu duygusal ilişkiyi pekiştirmeye yarayan etkileşim zincirini başlatan bir davranış olarak tanımlamıştır (Ainsworth, 1964). Ainsworth, bağlanmayı duygusal bir bağ olarak ifade ederek, bağlanma figürünün tamamen değiştirilemediğini vurgulamıştır. Ayrıca anne ve bebek arasındaki bağın bakım sisteminden dolayı oluştuğunu belirtmiştir (Ainsworth, 1989). Kişilerin mükemmel düzeyde özerkliğe sahip olsalar dahi anne baba figürlerine karşı bağlarının kopmamasının sebepleri olduğundan bahsetmiştir. Bireyin evlilik bağı gibi yeni bir bağ kurmuş ihtimali olsa da, anne babasına olan bağının ortadan kalkmadığına değinmiştir (Ainsworth, 1989). Bağlanma davranışının yoğunluğunun koşullara göre arttırılabiliyor, azaltılabildiğinden ve anne ile bebek bağlanmasının önemli biyolojik işlevleri yani türün hayatta kalmasını sağlayan işlevleri yerine getirdiğinden bahsetmiştir (Ainsworth, 1970).

Bağlanmayı sistematize eden ilk bilgi ve araştırmaların, Mary Ainsworth ve arkadaşlarının “Yabancı Ortam Deneyi” olarak bilinen deneysel gözlem yöntemleri olduğu bilinmektedir. Bu yöntem, 12-18 aylık bebeklerin bağlanma davranışlarını görmek için düşük düzeyde strese maruz bırakıldığı ve sistemsel olarak önce bebeklerin anneleriyle ayrılıklarının sağlandığı, sonra bebeklerin bir yabancı ile yalnız bırakıldığı ve yine kısa bir aradan sonra bebeklerin anneleri ile bir araya getirildiği bir deneysel gözlem olduğu belirtilmektedir (Sümer vd., 2020). Yine 1-2 yaşındaki çocukların bağlanma stilini test etmek için yaygın olarak kullanılan yöntemin Yabancı Durumu deneyi olduğu ve bu deneyde ortama giren yabancınn ebeveyne göre daha az rahatlatıcı olması gerektiği sekiz kısa aşamadan oluştuğu da bilinmektedir (Berk, 2020). Ainsworth ve arkadaşları çocukların ayrılma, yabancıyla yalnız kalma ve yeniden birleşme gibi durumlarını sistematize ederek, güvenli, kaygılı/kararsız (veya kaygılı/dirençli) ve kaçınan olmak üzere 3 tür bağlanma stili oluşturmuşlardır (Sümer vd., 2020). Yabancı Ortam Deney çalışmaları, Baltimore Projesinin

temel sonuçlarını bildirmektedir. Yabancı Ortam Deney çalışmasında Ainsworth ve arkadaşlarının bebek ile anne etkileşimini ve bağlanma davranışını gözlemledikleri belirtilmektedir. Deneyi içine alan bu Baltimore projesinin, çocuğun birincil bakım verenine karşı geliştirdiği bağın doğası ve erken deneyimin önemi konusunda çok sayıda kalıcı, kıyas noktası niteliğinde sonuç ürettiğine değinilmektedir. Ayrıca Baltimore gözlemlerinin bağlanmayı güvenli bir üs ilişkisi olarak görmeye dair kesin bir destek sağladığı vurgulanmaktadır (Ainsworth vd., 2015).

Yetişkin bağlanma sistemi değerlendirmelerinde de Ainsworth ve arkadaşlarının çalışmaları temel alınmıştır. 3 tip olan bu bağlanma biçimleri:

Güvenli, Kaygılı / Kararsız (veya kaygılı dirençli), Kaçınan şeklindedir (akt. Sümer vd., 2009). Bu üç tipin yetişkinlikte de devam ettiği belirtilmektedir (Görgü, 2015). Bağlanma kavramının açıklanmasında bireylerin gelişimsel dönemlerine de odaklanılmakta (Donat, 2018) olup annelerin bağlanma biçiminin, yetişkinlik düzeyinde ele alınabileceğini söylemek mümkündür.

Bağlanma ve bağlanma biçimleri literatür çerçevesinde ele alındıktan sonra bu araştırmanın bir diğer değişkeni olan psikolojik sağlamlılık kavramı da literatür çerçevesinde incelenmiştir.

1.3. Psikolojik Sağlamlılık

Psikolojik sağlamlılık, Türkçe sözlükte sağlam olma durumu, berklik ve kavilik olarak, Cambridge sözlüğünde zor zamanlardan sonra tekrar mutlu, başarılı olma ve baskılandıktan sonra tekrar normal şekline dönme yeteneği, Oxford İngilizce sözlüğünde ise zorlu koşullara dayanabilme ve tatsız olaylardan sonra hızla toparlanma yeteneği olarak tanımlanmıştır.

Psikolojik sağlamlılık ile ilgili hem Türkçe literatürde hem de yabancı literatürde birçok tanım mevcuttur. Sağlamlılık kelimesinin Latince resiliere fiilinden yani geri sıçramaktan türediğinden bahsedilmektedir (Hu vd., 2015). Psikolojik sağlamlılığın, bir sonuç değil devamlı dinamik bir süreç, gözden geçirilen, geliştirilip aktive edilebilen bir özellik olduğu belirtilmekte ve ayrıca psikolojik sağlamlılık bir kişilik özelliğinden ziyade “geliştirilebilecek özellikler bütünü” olarak vurgulanmaktadır (Selçuk, 2023). Psikolojik sağlamlılık, kişinin zorluklar karşısında başarılı olmasını sağlayan kişisel nitelikler olarak

tanımlanmaktadır (Connor ve Davidson, 2003). Genel anlamda sağlamlılık, zorlu veya tehdit edici koşullara rağmen başarılı uyum sağlama süreci, kapasitesi veya sonucu olarak ifade edilmektedir (Masten vd., 1990). Yine psikolojik sağlamlılık ile ilgili, olumsuz bir duruma rağmen geri dönme, bir şekilde üstesinden gelme durumu ve böylece olumlu deneyim kazanma yeteneği olarak ifade edilen tanımlamalar da mevcuttur (Vella ve Pai, 2019). Psikolojik sağlamlılık, olumsuz durumlarla baş etmek, üstesinden gelmek, yeni durumlara uyum sağlayabilmek, kötü durumlardan sonra kolayca eski haline dönebilme ve kendini toplayabilme yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Donat, 2018). Ayrıca sağlamlılık değişken, dinamik ve akışkan bir özellik olarak da tanımlanmaktadır (Denckla vd., 2020). Sağlamlılığın çağdaş tanımlarının ilk olarak 1970’lerde en geniş anlamıyla, sıkıntılar olduğunda bile sağlığı ve uyarlanabilir sonuçları korumak şeklinde tanımlandığı belirtilmektedir (Denckla vd., 2020).

Genel anlamda psikolojik sağlamlılık, benlik algısı ve bağlanma biçimleri farklı değişkenler çerçevesinde literatürde ele alınmıştır. Yapılan bir çalışmada yetişkinlerde bağlanma biçimleri ve ruhsal özellikler arasındaki ilişki incelenmiş sadece kaygılı bağlanma biçiminin psikolojik sağlığı olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Türk, 2016). Annenin bağlanma biçimi ve ebeveyn tutumu ile çocukların ruhsal ve davranışsal ilişkisini inceleyen bir çalışmada kaygılı bağlanmanın otoriter ebeveyn tutumu ile pozitif, kaçınan bağlanmanın otoriter ebeveyn tutumu ile arasında negatif bir ilişki olduğu, aynı zamanda kaçınan bağlanan ailelerin çocuklarında davranış bozukluklarının yüksek olduğu, demokratik ebeveyn tutumu ile çocukların sosyal durumları arasında olumlu bir ilişkisi olduğu sonucuna saptanmıştır (Ahmedova, 2019). Ebeveyn bağlanma biçimleri ve ebeveyn tutumuyla ilgili yapılmış bir başka çalışmada, 2-6 yaş çocuğu olan anne babaların kendi anne babasına bağlanma şeklinin, kendi çocuğuna karşı uyguladığı ebeveyn tutumu arasında anlamlı ilişkisi olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Parlak, 2020). Annenin duyarlılığı ile bebek bağlanmasını inceleyen birçok çalışmada, anne duyarlılığının güvenli bağlanmayı tutarlı bir biçimde yordadığı sonucuna ulaşıldığı belirtilmiştir (Sümer vd., 2009). Anne babaların çocukluk bağlanmaları, ebeveynlik stilleri ve çocuk davranışları ile ilgili yapılmış bir çalışmanın sonucu güvensiz bağlanan ebeveynlerin çocukları güvenli bağlanan anne babaların çocuklarına göre daha az sıcakkanlı ve güvensiz bağlanan çocukların, anne babalarının etkileşimleri daha az yapılmış sonucuna varılmıştır (Cohn vd., 1992). Üstün yetenekli çocukların mükemmeliyetçilik ve benlik algısını inceleyen bir çalışmada

mükemmeliyetçilik arttıkça benlik algısının azaldığı sonucuna varılmıştır (Bencik, 2006). Okul öncesi dönem çocuklarının benlik algısı, mizaç ve sosyal beceri ilişkilerini inceleyen bir çalışmada ise mizacın ve benlik algısının sosyal becerileri yordamadığı fakat öz saygı ve öz yeterlilik gibi puanların kız çocuklarının lehine anlamlı farklılık gösterdiği gibi sonuçlar kaydedilmiştir (Zembat vd., 2018). Benlik saygısı, denetim odağı değişkenlerinin psikolojik sağlamlılık üzerindeki etkisini inceleyen bir çalışmada olumlu ve olumsuz duyguların her ikisinin de psikolojik sağlamlılığı yordadığı sonuç olarak görülmüştür (Kararımak ve Siviş-Çetinkaya, 2011). Annelerin psikolojik sağlamlılığı ile çocukların sosyal becerileri arasında yapılmış bir başka çalışma ise annelerin psikolojik sağlamlılığının çocukların sosyal becerileriyle pozitif orta düzey anlamlı ilişkileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Aksoy vd., 2023). Ebeveyn sağlamlılık düzeyinin okul öncesi çocukların sağlamlılık düzeyleri üzerindeki etkisini inceleyen çalışmada da annelerin öz yeterlilik düzeyinin çocukların dayanıklılık düzeyini yordadığı bulgular arasında yer almıştır (Ogelman ve Erol, 2015).

Araştırıldığı kadarıyla okul öncesi literatüründe, okul öncesi dönemdeki çocukların benlik algısı ile anne bağlanma biçimi ve psikolojik sağlamlılık ilişkisi üzerine araştırmalara rastlanılmamıştır. Bu çerçevede bu araştırma ile okul öncesi literatürüne katkı sağlamak amaçlanmaktadır.

1.4. Araştırma Soruları

Araştırmanın problemi, “Annelerin psikolojik sağlamlılığı ve bağlanma biçimleri okul öncesi dönemdeki çocukların benlik algısını yordamakta mıdır?” şeklindedir.

Alt problemler ise şunlardır;

1. Annelerin psikolojik sağlamlılığı,
 - 1.a. Annelerin öğrenim düzeyine göre farklılık göstermekte midir?
 - 1.b. Çocukların cinsiyetine göre farklılık göstermekte midir?
2. Annelerin bağlanma biçimleri,
 - 2.a. Annelerin öğrenim düzeyine göre farklılık göstermekte midir?
 - 2.b. Çocukların cinsiyetine göre farklılık göstermekte midir?

3. Çocukların benlik algısı,

3.a. Annelerin öğrenim düzeyine göre farklılık göstermekte midir?

3.b. Çocukların cinsiyetine göre farklılık göstermekte midir?

4. Annelerin psikolojik sağlamlılığı ve bağlanma biçimleri okul öncesi dönemdeki çocukların benlik algısını yordamakta mıdır?

1.5. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, annelerin bağlanma biçimleri ve psikolojik sağlamlılık düzeyleri ile bu annelerin okul öncesi dönemdeki 5-6 yaş aralığında olan çocuklarının benlik algısı arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu amaç dahilinde yukarıda belirtilen araştırma sorularına cevap aranmıştır.

1.6. Araştırmanın Önemi

Anne, baba ve sosyal çevrenin çocukları fiziksel, dil, bilişsel, sosyal, duygusal ve birçok yönden etkilediği bilinmektedir. Çocuklar için birincil bağlanma kaynağı olan annelerin psikolojik sağlamlılığının, çocuklar üzerinde önemli olduğunu gösteren birçok araştırma mevcuttur. Örneğin; Psikolojik sağlamlılık ve ebeveyn davranışsal bağımlılığın, ruh sağlığı gibi değişkenlerle incelendiği bir çalışma, ebeveyn davranış bağımlılığının çocukluk döneminde daha yıkıcı aile ortamlarıyla ilişkili olduğu ve yıkıcı aile ortamının daha düşük psikolojik sağlamlılık seviyeleriyle, dolayısıyla düşük ruhsal sağlık düzeyleriyle bağlantılı olduğu sonucuna ulaşmıştır (Cohen ve Jones, 2022). Annelerin psikolojik sağlamlılığı üzerine yapılmış bir çalışma ise, annelerin psikolojik sağlamlılığının çocukların duygu düzenleme becerilerini pozitif yönde yordadığı sonucuna ulaşmıştır (Gürses, 2022). Ayrıca ebeveynlerin psikolojik iyi oluş ve psikolojik sağlamlılık düzeylerinin, çocukların sosyal yetkinlik ve davranışları arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varıldığı çalışmalara da rastlanılmıştır (Kındırlioğlu ve Ekici, 2019). Psikolojik sağlamlılık, iyimserlik ve iyi oluş arasındaki ilişkileri inceleyen tıp öğrencileriyle yapılmış bir çalışmada, sağlamlılığın psikolojik iyi oluşu yordadığı, bireylerin iyimserliğinin bağımsız olarak bir dereceye kadar psikolojik iyi oluşu sağlayabileceği çalışmanın sonuçları arasındadır (Souri ve Hasanirad,

2011). Ayrıca ergen ve yetişkinlerde psikolojik sağlamlılık ile psikolojik iyi oluş ilişkisine bakılmış ve iyi oluş halinin ergen ve yetişkinlerde sağlamlılıktan etkilendiği sonucuna varılmıştır (Sivakumar vd., 2022). Benlik kavramı konusunda kültürlerarası bakış açısıyla Türk ve Alman okul öncesi çocukları ile yapılmış bir çalışmada, iki ülke çocukları arasında benlik kavramı boyutları olarak yetenek ve fiziksellik anlamında anlamlı farklar olduğu fakat sosyal benlik kavramı açısından ise farklılaşmadığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca yine bu çalışmada kültürün, okul öncesi çocuklarda da benlik kavramının bazı alt boyutlarını ortaya çıkarabileceği sonucuna ulaşılmıştır (Çelikel ve Çoban, 2022). Çocuklarda saldırganlık ve ahlaki benlik kavramı ile ilgili yapılmış bir çalışmada olumlu anne baba çocuk ilişkisinde, çocukların ahlaki benlik puanlarının yüksek olduğu ve saldırgan olan çocukların saldırgan olmayanlara göre ahlaki benlik puanlarının daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır (Sengsavang ve Krettenauer, 2015). Annelerin bağlanma biçiminin de çocuklar üzerindeki önemini gösteren yine birçok araştırma mevcuttur. Bu araştırmalara örnek olarak; anne baba bağlanma stillerine göre çocuklarda gözlemledikleri davranış problemleri arasında anlamlı farklar olduğu, güvenli bağlanan anne babaların çocuklarında akran sorunları veya davranış sorunlarına rastlanmadığı sonucuna varılmıştır (Bolattekin, 2014). Yetişkin bağlanma stilleri ve psikolojik sorunlarda kişilik özelliklerinin aracılığına bakan bir çalışmada ise yetişkinlerdeki güvenli bağlanmanın ruhsal sağlığın iyi olması ile ilgili olduğu ve güvensiz bağlanmanın daha yüksek depresyon ve anksiyete ile ilgili olduğu bağlanma ve kişilik özelliklerinin ise ara sıra örtüştüğü sonucuna varılmıştır (Surcinelli, 2010). Tekrarlayan depresyon ve bağlanma ilişkisini inceleyen bir başka çalışma ise güvensiz bağlanan hastaların güvenli bağlanan hastalara göre daha kötü bir depresyon süreci yaşadığı belirtilmiştir (Conradi ve Jonge, 2009). Anne babaların çocukluk bağlanmaları, ebeveynlik stilleri ve çocuk davranışları ile ilgili yapılmış bir çalışmanın sonucu güvensiz bağlanan ebeveynlerin çocukları güvenli bağlanan ebeveynlerin çocuklarına göre daha az sıcakkanlı olduğu ve güvensiz bağlanan çocukların, ebeveynleriyle etkileşimleri daha az yapılmış sonucuna varılmıştır (Cohn vd., 1992). Yapılan bir diğer araştırmada, üniversite öğrencilerinde yaşanan depresyon rahatsızlığının temelinde risk faktörü olarak güvensiz bağlanma şeklinin yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır (Şenkal ve Işıklı, 2015). Bağlanma konusundaki başka bir çalışma ise anne bağlanma biçimi ve anne duygu düzenleme becerisinin, çocuktaki psikopatolojiye yatkınlık riskini etkileyip değiştirdiği sonucuna ulaşmıştır (Yıldız-Miniksar ve Öz, 2023). Ayrıca Selçuk (2023), bağlanma biçimi ve

psikolojik sağlamlılık ile ilgili, ebeveyn davranışları ve anne baba ile çocuk arasındaki güvenli bağlanmanın, çocuğun psikolojik sağlığına etkisinin önemli olduğundan bahsetmiştir.

Literatürde annelerin psikolojik sağlamlılığı ve bağlanma biçimleri ile okul öncesi dönemdeki çocukların benlik algısı arasındaki ilişkiyi doğrudan inceleyen herhangi bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Tüm bu bilgiler ışığında bu araştırmanın literatüre önemli bulgular sağlayacağı düşünülmektedir.

1.7. Yöntem

Araştırma yöntemi kapsamında araştırma deseni olarak nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Tarama araştırmalarının bir türü olan ilişkisel taramada, genellikle iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkiler ortaya çıkarılmaya çalışılır (Gürbüz ve Şahin, 2018).

Araştırmanın evrenini okul öncesi dönemde olan 5-6 yaş arasındaki çocuklar ve bu çocukların anneleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, Hatay ilinde yaşayan, anasınıfına ve okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5 ve 6 yaş arasındaki çocuklar ve bu çocukların Türkçe okuma yazma bilen anneleri oluşturmaktadır.

1.8. Varsayımlar

Araştırmada uygulandığında geçerli olabileceği düşünülen varsayımlar aşığıdaki gibidir;

1. Araştırmaya katılan anne ve çocuk örnekleminin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.
2. Araştırmada kullanılan “Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri Ölçeği (YİYE-2)” nin annelerin bağlanma biçimlerini, “Yetişkin Psikolojik Sağlamlılık Ölçeği”nin annelerin psikolojik sağlamlılıklarını, “Purdue Çocuk Benlik Ölçeği”nin çocukların benlik algılarını ölçtüğu varsayılmaktadır.
3. Araştırma örneklemindeki annelerin kullandığı “Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE-2) Ölçeği” ve “Yetişkin Psikolojik Sağlamlılık Ölçeği” ile çocukların kullandığı “Purdue Çocuk Benlik Ölçeği”nde yer alan sorulara anne ve çocukların içten, samimi ve objektif cevaplar verdikleri varsayılmaktadır.

1.9. Sınırlılıklar

Araştırma Hatay Merkezi ile sınırlıdır. Araştırma, Hatay ili içerisinde Türkçe okuma yazma bilen anneler ve onların 5-6 yaş çocukları ile sınırlıdır. Çalışmada kullanılan “Yetişkin Psikolojik Sağlamlılık Ölçeği” gereği annelerin yaşı 21-48 yaş ile sınırlıdır. Çocuklar için kullanılan “Purdue Çocuk Benlik Ölçeği” gereği ise çocukların yaşı 5-6 yaş ile sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR VE LİTERATÜR

Bu bölümde bağlanma biçimleri, psikolojik sağlamlılık ve benlik algısı konularının yanı sıra ilgili literatür araştırmaları ve tanımlamalarına da yer verilmiştir.

2.1. Bağlanma ve Bağlanma Biçimleri

Bağlanma teorisinin öncüsü olan İngiliz psikiyatrist John Bowlby, bağlanmanın çocuk psikolojik sağlığı için öneminden ilk defa, Dünya Sağlık Örgütü (WHO)'nde yaptığı konuşmada bahsetmiştir. Zihinsel sağlık için bebeklerin ve küçük çocukların anneleriyle her ikisinin de keyif aldığı sıcak, yakın ve sürekli bir ilişki yaşaması gerektiğinden bahsetmiştir. Bu ilişkinin zihinsel sağlık için iyi olmayan kaygı ve suçluluk duygularını orta ve düzenli olarak geliştirebileceği belirtilmektedir. Bebeğin anne ile kurduğu ilk zengin iletişim ve bağın baba ve kardeşlerle kurduğu bağa göre bebek ruh sağlığı açısından daha ön planda olduğuna değinmiştir. Çocuk tarafından böyle bir ilişkiye sahip olmamanın ise 'anne yoksunluğu' olarak adlandırıldığı ve bir çocuk evde olsa dahi annesi ona sevgi dolu bakım veremiyorsa, yoksun olabileceğine değinmiştir (Bowlby, 1952).

Ayrıca Bowlby sonraki bağlanma çalışmalarında, bağlanma davranışının ebeveyn davranışına eşdeğer öneme sahip bir sosyal davranış olduğunu belirtmektedir (Bowlby, 1969). Yine Bowlby, anne babaların çocukların bağlanma davranışına karşılık gelen davranışa bakım davranışı da denildiğini vurgulamaktadır (Bowlby, 1969). Bowlby, bağlanmayı aynı zamanda bireylerin hayatlarında önemli gördükleri ve bağ kurdukları diğer insanlara karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağlar olarak tanımlamaktadır. Bu tanımlamaya benzer olarak bağlanma kuramını geliştiren ve yenilikçi bir bakış açısı kazandıran Ainsworth ise bağlanmayı, bireylerin diğer kişiler ile aralarında kurdukları duygusal bağ olarak

tanımlamaktadır (Ainsworth, 1989). Ayrıca Ainsworth, bağlanma davranışını, bir kişi veya nesne ile farklı, duygusal bir ilişki kurulduğunda bu duygusal ilişkiyi pekiştirmeye yarayan etkileşim zincirini başlatan bir davranış olarak belirtmektedir (Ainsworth, 1964). Bu, bir nevi anne baba ile çocuğun birbirlerine duygusal yakınlık kurarak bu duygusal ilişkilerini sürdürebilmesi, devamlı hale getirebilmesi olarak da belirtilebilir.

Bağlanmadan sezgisel olarak ilk bahsedenin Freud olduğu bilinmektedir. İlk anlamda Freud'un bebeklerin anneleriyle olan duygusal bağının, sonraki ilişkilerin temelini oluşturduğu belirtilmiştir (Berk, 2020). Ayrıca bağlanma kuramının kökenleri ile ilgili doğrudan ya da dolaylı olarak Bowlby ve Ainsworth'un Freud ve diğer psikanalitik kuramcılardan etkilenildiğinden bahsedilmektedir (Bretherton, 1992). Bowlby'nin bağlanma kuramının ilk taslağını oluşturduğu, Mary Ainsworth'un ise Bowlby'in formülleştirdiği bu teoriye, bebek anne bağlanma kalıpları üzerine deneysel çalışmalar ekleyerek yenilikçi bir metot uyguladığı bilinmektedir (Bretherton, 1992). Bowlby'nin bağlanma kuramı, anne baba ve çocuk ilişkisini ve bu ilişkinin sonuçlarını kapsamlı olarak ele alan çerçeve bir kuram olarak kabul edilmektedir (Sümer vd., 2009).

Bağlanma genel olarak kişiler arasındaki bağ, yakınlık ve bu bağların gelişip sürdürülmesiyle devam etmektedir. Bağlanmanın yalnızca çocukluk döneminde son bulmadığı, ömür boyu devam ettiği ve anne çocuk ilişkisinin bu durumda kabul gören ilk temel ilişki olduğu belirtilmektedir (Ahmedova, 2019). Elbette bağlanmada bebek ile bakım veren veya diğer kişiler arasındaki ilişkilerin niteliği önemlidir. Günümüzde insanların psikolojik sağlıklarının temelinde bebeklik ve çocukluk döneminde anneleri ile aralarında kurdukları duygusal bağın önemi yadsınamaz. Berber-Çelik (2018), bebek ve bakım veren arasında erken dönemde oluşmaya başlayan bağlanma biçimlerinin, kişilerin yetişkinlik dönemindeki davranış biçimlerinin ve sosyal davranışlarının temelini oluşturduğundan bahsetmektedir. Bu konuda Tüzün ve Sayar (2006), yaşamın ilk yıllarında kurulan bu bağın kişiliğin büyük bir kısmını oluşturduğu ve ömür boyu değişime karşı direnç gösterdiğini belirtilmektedir. Selçuk (2023) ise, bağlanma biçimi ve psikolojik sağlamlılık konusunda, ebeveyn davranışları ve anne baba çocuk arasındaki güvenli bağlanmanın, çocuğun psikolojik sağlığına etkisinin öneminden bahsetmektedir. Ayrıca bağlanma, kişiler arasındaki ilişkilerin şekillenmesinde, belirlenmesinde belirleyici ve olumlu bir rol oynamaktadır (Okutan ve Büyüksahin-Sunal, 2011).

Hem Türkçe hem yabancı literatürde bağlanma konusunda yapılan birçok araştırma mevcuttur. Örneğin; okul öncesi dönemdeki çocukların bağlanma ve benlik ilişkisini inceleyen bir çalışmada, bu dönemdeki çocukların bağlanma düzeylerinin çocukların cinsiyetlerine ve annelerinin öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır (Evirgen-Geniş, 2017). Başka bir çalışmada yetişkinlerde güvenli bağlanmanın daha iyi ruh sağlığı ile ilişkisinin; benlik hakkında olumsuz düşünmeyle kategorize edilmiş güvensiz bağlanmanın ise daha yüksek depresyon ve kaygı puanlarının olduğu bulgularına ulaşılmıştır (Surcinelli vd., 2010). Bağlanma stilleri ile ilgili yapılmış bir başka çalışmada ise güvensiz bağlanan anne babaların güvenli bağlanan anne babalara göre düşük düzeyde sıcaklık gösterdiği ve çocuklarıyla daha az etkileşim kurdukları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca aynı araştırmanın bulgularında güvenli bağlanan anne babaların çocuklarının, güvensiz bağlanan anne babaların çocuklarına göre ebeveynlerine daha sıcak davrandığı vurgulanmaktadır (Cohn vd. 1992). Bağlanma konusunda okul öncesi dönemdeki çocuklarla ve anneleriyle yapılmış bir inceleme sonucunda, çocukların duygu düzenleme güçlüğü, annelerin duygu düzenleme güçlüğü ile ilişkili olduğu ayrıca çocuğun duygu düzenleme güçlüğü, annenin bazı kişilik özelliklerinin ve bağlanma stillerinin etkisi olduğu sonucuna varılmıştır (Bilge ve Sezgin, 2020). Üniversite öğrencileriyle yapılan bir başka çalışmada çocukluk çağı travmalarının ve çocukluktan beri şekillenen bağlanma biçimlerinin bireylerin gelecekte psikolojik sağlamlılık düzeylerini pozitif yönlü anlamlı etkilediği görülmüştür (Donat, 2018). Başka bir çalışmada, anne ve babaların bağlanma stiline göre çocuklarında gözlemledikleri davranış problemleri arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır, ayrıca güvenli bağlanan ebeveynlerin çocuklarında davranış problemleri, duygusal sorun veya dikkat eksikliği, hiperaktivite veya akran sorunlarıyla karşılaşmadığı sonucuna değinilmiştir (Bolattekin, 2014). Çocuklar ve annelerinin bağlanma ilişkisini inceleyen başka bir çalışmaya göre annelerin güvenli bağlanma sonucunda endişelerinin düşük olduğu, güvenli bağlanan çocukların annelerinin dışa dönük, rahat, bağımsız ve daha az kontrolcü olduğu çalışmanın bulguları arasındadır (Görgü, 2015). Ayrıca Şenkal ve Işıklı (2015) 'nın yaptığı çalışmada üniversite öğrencilerinde yaşanan depresyon rahatsızlığının temelinde risk faktörü olarak güvensiz bağlanma şeklinin yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yetişkin bağlanma sistemi değerlendirmelerinde Ainsworth ve arkadaşlarının bağlanma biçimleri temel alınmaktadır. 3 tip olan bu bağlanma biçimleri: güvenli, kaygılı / kararsız

(veya kaygılı dirençli) ve kaçınan şeklindedir (Ainsworth vd., 1978'den akt. Sümer vd., 2009). Bağlanma biçimlerinin durağan olmayıp değişebilen, bebeklikten beri gelen, yetişkinlikte de devam eden dinamik bir kavram olduğu söylenebilir. Yukarıdaki 3 tür bağlanma biçimi için Görgü (2015), bu üç tipin yetişkinlikte de devam ettiğini belirtmektedir.

2.1.1. Güvenli Bağlanma

John Bowlby'nin fikirlerini genişleterek ortaya koymuş olduğu bağlanma kuramını, arkadaşları ile geliştiren Mary Ainsworth'tur. Ainsworth çalışmalar yapmak için gittiği Uganda'da yaptığı "Yabancı Durum" deneyleri ile anne ve bebeklerin birbirine davranışlarını baz alarak çocukların anneleriyle kurdukları bağı güvenli ve güvensiz bağlanma olarak ikiye ayırmıştır. Bu deneyler sonucunda, Ainsworth güvenli bağlanan çocukların anneleri ile ayrıldıkları sırada sorun ve huzursuzluk yaşayabileceklerinden fakat bu durumun kalıcı olmadığından ve güvenli bağ kuran çocukların anneleri geri geldiğinde tekrar mutlu olup güvenle çevreyi keşfe döndüklerinden bahsetmiştir (Ainsworth vd., 1978'den akt. Dalgıç vd., 2022, s.89). Ayrıca Ainsworth güvenli, kaygılı-kararsız ve kaçınan boyutlarından güvenli bağlanmanın temel özelliği olarak, bebeklerin oyunda aktif olması, anne deney ortamından çıktıktan sonra temas aramaları, anne odaya döndükten sonra ise kolaylıkla rahatlayıp kısa sürede oyuna dönmeleri özelliklerinin var olduğu sonucuna ulaşmıştır (Ainsworth, 1978'den akt. Görgü, 2015). Sümer ve diğerleri (2009), bağlanma kuramına göre güvenli bağlanma geliştiren çocukların stres hissettiklerinde veya korktuklarında anne babalarını güvenli bir sığınak olarak gördüğünü belirtmiş ve aynı zamanda stres hissetmediklerinde ise güvenli bir "keşif üssü" olarak başarıyla kullanabildiklerinden bahsetmişlerdir. Bakım verenine güvenli biçimde bağlanan çocukların, ihtiyaç duyduklarında bakım verenlerinin onlara güven ve rahatlık sağlayacağından emin olduğu belirtilmiştir (Crouch, 2015). Yine güvenli bağlanma biçiminde bağlanan çocukların keşfe açık olduğu, bakım veren kişilerin yokluğunda sıkıntı yaşadıkları fakat buluştuklarında sakinleşip rahatladıkları gözlenmiştir (Demirkan, 2006). Demirkan (2006), güvenli bağlanma biçiminde bakım veren kişilerin çocuğa sıcaklık göstermesi ve destekleyici tutum sergilemesinin, çocuğun duygusal ve bedensel ihtiyaçlarını karşıladığını yani güvenli bağlanmanın bakım verenin duyarlı oluşu ile anlamlı yönde ilişkili olduğunu belirtmiştir. Bağlanma biçimleri konusunda Özer ve diğerleri (2015)'nin

alışmasında anne ocuk arasındaki sağlıklı ilişkinin bağlanma biçimini pozitif ve kişinin erişkin geç ruħ sağlığını olumlu yönde etkilediği bulgusuna ulaşmışlardır.

2.1.2. Kaygılı- Kararsız (Kaygılı-Dirençli) Bağlanma

Kaygılı-Kararsız Bağlanma Stili, güvenli bağlanmaya göre farklılık göstermektedir. Özer ve diğerleri (2015), bağlanma stillerinin güvenli ve güvensiz bağlanma olarak ayrıldığından bahsetmiş, buradaki güvensiz bağlanma stillerinin kaygılı ve kaçıngan olduğunu belirtmişlerdir. Kaygılı bağlanmanın anne bebek ilişkisinde yaklaşık bir yaşında ortaya çıktığı belirtilmektedir (Dalgar vd., 2022). Ayrıca literatürde bu bağlanma stili kaygılı-dirençli olarak da görülmektedir. Kaygılı-Kararsız bağlanma stilindeki çocuklar, dirençli çocuklar olarak da bilinmektedir. Türk (2016), Kaygılı-Kararsız bağlanma stilindeki çocuklarda stresli davranışlar gözlenmekte olduğundan, stresle baş etmede ağlama ve hırınlaşma gibi davranışlar sergilediğinden ve bakım veren geri döndüğünde çocuğu sakınleştirmenin zorluğundan bahsetmektedir. Gökmen (2009) ise, kaygılı-kararsız bağlanmanın bakım verenin çocuğun ihtiyaçlarına tutarsız davranmasından ve çocuğa gerekli özeni göstermeyip ihmal etmesinden kaynaklandığını vurgulamaktadır. Dalgar ve diğerleri (2022) ise bu konuda kaygılı bağlanan çocukların annelerinden istedikleri sevgiyi ve ilgiyi göremediklerini o nedenle annelerinden ayrılırlar bile stresli olmayacaklarından bahsetmişlerdir.

2.1.3. Kaçıngan Bağlanma

Literatürde Kaçıngan Bağlanma olarak bilinen bu bağlanma stili, güvensiz bağlanma stili içerisindedir. “Bağlanmada kaçınma davranışı ise ebeveynlerin çocuğun yakınlaşma, destek ve korunma ihtiyaçlarına soğuk, mesafeli ve kızgın davranarak karşılık vermeleri sonucunda oluşur” (Sümer vd., 2009, s.21). Bakım veren kişi odadan ayrıldığında çocukta tavırlar olduğunu belirtmektedir. Türk (2016) kaçıngan bağlanmaya neden olan davranış için bakım verenin çocuğa reddedici ve uzak temasta bir tutumu olduğundan dolayı çocuğun kaçınmacı bir tutum sergilediğini belirtir. Ayrıca bebeğine karşı görmezden gelme davranışı sergileyip ona karşı temas kurmayan annelerin bu bağlanma biçiminde kaçınmayı öğrendikleri belirtilmektedir.

2.2. Psikolojik Sağlamlılık

Psikolojik sağlamlılığın çağdaş tanımlarının ilk olarak 1970’lerde en geniş anlamıyla, sıkıntılar olduğunda bile sağlığı ve uyarlanabilir sonuçları korumak olarak tanımlandığı belirtilmektedir (Denckla vd., 2020). Psikolojik sağlamlılık başka bir çalışmada, stresli durumlarla karşı karşıya kalındığında bireylerin gösterdikleri uyum ve baş etme becerileri olarak tanımlanmaktadır (Kararımak ve Siviş-Çetinkaya, 2011). Ayrıca sağlamlılık, zorlu veya tehdit edici koşullara rağmen başarılı uyum sağlama süreci, kapasitesi veya sonucu olarak ifade edilmektedir (Masten vd., 1990). Psikolojik sağlamlılığın en az fiziki sağlığın iyiliği kadar önemli olduğunu söylemek mümkündür. Bu konuda Selçuk (2023) psikolojik sağlığın, sağlık için çok önemli olduğundan aynı zamanda psikolojik sağlamlılığın olaylardan etkilenmemek ya da hiçbir şey yokmuş gibi yapmak anlamına gelmediğinden bahsetmektedir. Bu nedenle psikolojik sağlamlılığın bir sonuç değil dinamik bir süreç olduğunu, geliştirilen, gözden geçirilen ve aktif olabilen bir kavram olduğunu belirtmektedir. Psikolojik sağlamlılığı bir kişilik özelliğinden ziyade geliştirilebilecek özellikler birleşimi olarak düşünmemiz gerektiği belirtilmekte ve anne, baba, çocuk arasındaki güvenli bağlanmanın, çocuğun psikolojik sağlığına etkisinin önemli olduğundan bahsedilmektedir (Selçuk, 2023).

Literatürde psikolojik sağlamlılık ile ilgili birçok çalışma bulunmaktadır. Kararımak ve Siviş-Çetinkaya (2011)’in yürüttüğü çalışmada hem olumlu hem olumsuz duyguların psikolojik sağlamlılığı yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Doğan ve Yavuz (2020) yetişkinlikte psikolojik sağlamlılık ile ilgili yaptıkları çalışmada olumlu çocukluk yaşantılarının psikolojik sağlamlılığı pozitif yönde etkilediği sonucuna varmışlardır. Gürses (2022), çalışmasında annelerin psikolojik sağlamlılığının çocukların duygu düzenleme becerilerini pozitif yönde yordadığı sonucuna ulaşmıştır. Gürses ve diğerleri (2024) tarafından yapılan çalışmada, annelerin psikolojik sağlamlılığı ve duygu sosyalleşme stratejilerinin çocukların duygu düzenlemesi üzerindeki etkisi incelenmiş ve annenin psikolojik sağlamlılığı ve annelerin duygu sosyalleştirmede kullandığı stratejilerin çocukların duygusal gelişimleri üzerindeki önemli olduğu görülmüştür. Ogelman ve Erol (2015), anne babaların psikolojik sağlamlılık düzeyleri ile okul öncesi dönemdeki çocukların psikolojik sağlamlılıkları arasındaki ilişkiyi incelemiş ve annelerin öz yeterliliklerinin, çocukların sağlamlılık düzeyini anlamlı olarak yordadığı sonucuna ulaşmışlardır. Ernas (2017) yaptığı çalışmada kadın ve erkeklerin özerklik ve psikolojik sağlamlılığının çeşitli değişkenlerle ele almış olmakla

birlikte, kadın ve erkek bireylerin özerklik kapsamında cinsiyet farkları bulunmazken, psikolojik sağlamlılık puanlarının cinsiyete göre farklılaştığı erkeklerin kadınlara göre daha dayanaklı olduğu ve ayrıca evli bireylerin bekar bireylere göre psikolojik sağlamlılık puanlarının anlamlı seviyede farklılaştığı ve yine eğitim durumu lise ve lisansüstü olan kişilerin psikolojik sağlamlılığının eğitim durumu önlisans ve lisans olanlara göre daha yüksek olduğu bulgularına ulaşmıştır. Kindiroğlu ve Ekici (2019), ebeveynlerin psikolojik sağlamlılık düzeyleri ile 3-6 yaş arasındaki çocukların davranışları arasındaki ilişkilerini incelemiş olup araştırma sonucunda ise ebeveyn psikolojik sağlamlılığı arttıkça çocukların sosyal yetkinliklerinin arttığı, kaygı ve geri çekilme gibi davranışlarının azaldığı bulgusuna ulaşmışlardır. Ayrıca ebeveyn psikolojik sağlamlılığın artışı ile öfke-saldırganlık düzeylerinin azaldığı yine bu araştırmanın diğer bir bulgusudur. Cohen ve Jones (2022), psikolojik sağlamlılığı farklı değişkenlerle ele aldıkları çalışmaları sonucunda, ebeveynlerdeki davranışsal bağımlılıkların çocukluk dönemindeki daha yıkıcı aile ortamlarıyla bağlantısı olduğu ve bu yıkıcı ortamlarında düşük psikolojik sağlamlılıkla ilişkili olduğu ve bunun da düşük ruhsal sağlık düzeyleriyle ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Aksoy ve diğerleri (2023), annelerin psikolojik sağlamlılığı ile çocukların sosyal becerileri ile ilgili yaptıkları çalışmada annelerin psikolojik sağlamlılığının çocukların sosyal becerileriyle pozitif orta düzey anlamlı ilişkileri olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Sagone ve Caroli (2014) ise üniversite öğrencileriyle yaptıkları çalışmada psikolojik iyi oluş, başa çıkma stratejileri gibi değişken ilişkilerini ele almış ve yüksek düzeyde pozitif tutumun psikolojik iyi oluşun tüm boyutlarıyla pozitif ilişkili olduğu, yüksek düzeyde çaresizlik ve yabancılaşmanın ise psikolojik iyi oluş ile negatif ilişkide olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Polat ve Yaman (2023), 3-6 yaş arası çocukların sosyal yetkinlikleri ile annelerinin ebeveyn bilinçli farkındalık, psikolojik sağlamlılık ilişkisini incelemiş bu çalışmada annelerin psikolojik sağlamlılıkları ile çocukların kırgınlık/saldırganlık davranışları arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmış ancak annelerin psikolojik sağlamlılığı ile çocukların anksiyete/içe dönüklük puanları arasında herhangi anlamlı ilişki olmadığı yine araştırmanın diğer bir sonucu olarak kaydedilmiştir. Sivakumar ve diğerleri (2022), ergenlerde ve yetişkinlerde psikolojik iyilik hali ile psikolojik sağlamlılık ilişkisine bakmış ve psikolojik iyilik halinin, ergenlik ve yetişkinlikte psikolojik sağlamlılıktan etkilendiği sonucuna ulaşmışlardır. Eroğlu ve diğerleri (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise özel gereksinimli çocuğu olan ve tipik gelişim gösteren çocuğu olan annelerin psikolojik

sağlamlılık, iyilik hali ve mutluluk düzeyleri test edilmiş ve sonucunda özel gereksinimli çocuğu olan annelerin diğer gruptaki annelere göre daha düşük psikolojik sağlamlılık, mutluluk ve ruh halinde olduğu sonucuna varılmıştır.

2.3. Benlik Algısı

Çocuğun doğduğu, büyüdüğü çevre ve bu çevredeki yakın ilişkilerde bulunan özellikle anne-baba ve yakın çevrenin, çocuğu birçok açıdan etkilediği bilinmektedir. Bu çevrede olumlu ve olumsuz yaşantılar, değişimler ve deneyimler çocuğun gelişimini etkilemektedir. Literatürde benlik algısı, kendilik algısı, benlik saygısı, kendilik teorisi gibi başlıklar ile de incelenmektedir. Benlik algısını bireylerin kendini algılama biçimi olarak düşünmek mümkündür. Benlik algısının bireysel olduğundan ve bireylerin kendileri hakkında kişisel görüşlerinden meydana geldiği belirtilmektedir (Astuti vd., 2017). Başka bir çalışmada benlik algısı, kişilerin kendileri ile ilgili uygun bulduğu veya bulmadığı bir değerlendirme biçimi olarak tanımlanmaktadır (Rosenberg, 1965' den akt. Sezer, 2010). Benlik algısı kavramı özellikle psikoloji biliminde oldukça yaygın kullanılmaktadır. Benlik kavramını tanımlamak ve tarif etmek için, neredeyse tüm araştırmacılar, kişinin benlik kavramının, kişinin hayatını nasıl yorumladığı, düzenlediği ve yaşadığına dair çok sayıda temel anlayışı içerdiğini savunan William James'e başvurur (Bukato ve Daehler, 1992'den akt. Turaşlı, 2014, s. 56). Benlik kavramı denildiğinde, Carl Rogers'ın benlik teorisi de dikkat çekmektedir. Bu teoride benlik kavramı kişinin kendini nasıl gördüğü ve tarif ettiği olarak tanımlanmaktadır (Plotnik, 2007). Çocukların benlik algılarının bebeklikten itibaren şekillendiği ve benliğin bu gelişim sürecinde edinilen deneyimler ile değişip geliştiği bilinmekte ve bunun sonucunda çocuklar olumlu ya da olumsuz benlik kavramına sahip olmaktadır (Trawick-Smith, 2017). Olumlu benlik kavramı, kişinin kendini iyi görebildiği anlamına gelirken olumsuz benlik kavramı ise kişilerin kendilerini iyi göremediği ve bu nedenle utangaçlık eğiliminde olduğu belirtilmektedir. Ayrıca ailelerin çocuklarına davranış şekillerinin çocukların benlik kavramlarından anlaşılabilceğinden bahsedilmektedir (Astuti vd., 2017).

18. ayda gelişmeye başlayan benlik, erken çocukluk döneminde de devam etmektedir. Bu dönem çocukların kendilerine güvenli benlik kavramı, duygularını yönetebilme becerileri, sosyal becerilerde yenilik, kız ve erkeklerin kendi cinsiyetlerine özgü farkındalık

kazanmaları ve ahlaki temellerin geliştiği zaman olarak tanımlanmaktadır. Okul öncesi dönemi de içine alan erken çocukluk döneminde çocuklar öz farkındalık kazandıkça benlik algıları yani kendilerini tanımladığına inandığı yetenek, tutum, davranış ve değerler kazanmaya başlamaktadır (Berk, 2020). Çocukların farklı alanlarda farklı yeterlilik algılarının varlığını ve bununla benlik kavramına çok boyutlu bir bakış kazandırdığı belirtilmektedir. Çocuklarda motor yeterlilik, fiziksel uygunluk ve benlik algısı arasındaki ilişkiyi araştıran bir çalışmada çocuklarda cinsiyete göre değişen fiziksel uygunluk, motor yeterlilik ve benlik algısı arasında güçlü bir ilişki olduğu bulunmuştur (Vedul-Kjelsas vd., 2011). Ayrıca motor davranışının, okul öncesi dönemdeki çocukların benlik gelişimini sağladığı yönde araştırmalar da mevcuttur (Perić ve Tişma, 2014). Okul öncesi dönemdeki çocukların benlik algılamalarının yetişkinlerin benlik algısına göre farklı olduğu görülmektedir. Okul öncesi dönemdeki çocukların benlik algıları genellikle fiziksel görünüşleri, isimleri, kendilerinin olan nesneler ve gün içerisindeki davranışları gibi gözle görünür özelliklerden oluşmaktadır, örneğin 3-5 yaş aralığındaki çocuklardan kendi adını ve yaşını, tişörtünün rengini söylemesi, öz bakım becerilerini yapabilmesi, oyuncakları ile oynarken yaptıklarını tanımlayabildiği bu ve buna benzer konuşmaların duyulabileceğinin mümkün olduğu belirtilmektedir (Berk, 2020). Çocukların benlik algısının değişip gelişmesinde ise annelerin kişilik özellikleri, tutumları, davranışları oldukça önemlidir. Bu konuda çocukların kendi kendine yeten, yüksek benlik algısına sahip doyumlu bir birey olarak yetişmesinde onlara sağlanan fırsatlar ve sıcak, duyarlı anne baba ile çocuk ilişkisinin öneminden ve olumlu benlik kavramını desteklemesi açısından önemli görüldüğünden bahsedilmektedir. Bahsedilen bu çalışmada okul öncesi dönemde çocuğu bulunan annelerin çocuk yetiştirme davranışları ile çocuklarının benlik algısının incelendiği ve annelerin çocuk yetiştirmede gösterdiği davranışların çocukların benlik algısı arasındaki ilişkinin anlamlı ve olumlu yönde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Yıldız-Çiçekler ve Alakoç-Pirpir, 2015). 60-72 aylık çocuklarla yapılan bir başka çalışmada benlik algısı, anne öğrenim düzeyine göre farklılık göstermezken babaların öğrenim düzeyine göre farklılaştığı bulunmuştur. Aynı araştırmada benlik algısı ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur (Akşin, 2013). Benlik algısı üzerinde yapılan bir başka araştırmada demokratik anne baba stilinin çocukların benlik algısı üzerinde olumlu yönde, aşırı koruyucu anne baba stilinin negatif yönde etkili olduğu görülmüştür (Şenol ve Karaca, 2020). Okul öncesi dönemde etkileşimli masal okuma aracılığıyla benlik kavramının oluşturulması ile anaokuluna devam eden

çocuklarla yapılmış bir diğer çalışmada ise etkileşimli kitap okumanın benlik gelişiminde önemli olduğu ve deney grubunun kontrol grubuna göre daha yüksek puanlara sahip olduğu sonucuna varılmıştır (Astuti vd., 2017). Literatür ışığında bakıldığında olumlu bir benlik algısı ve çocukların kendilerini algılama biçimleri açısından anneler büyük önem arz etmektedir.

Literatürde gerek benlik algısı gerek bağlanma biçimleri gerekse psikolojik sağlamlılık konusunda birçok farklı araştırma ve çalışmaya ayrı olarak rastlanılmış ve bu çalışmalar incelenmiştir. Fakat incelendiği kadarıyla anne psikolojik sağlamlılığı ve bağlanma biçimleri ile okul öncesi dönemdeki çocukların benlik algısı ilişkisini inceleyen herhangi Türkçe ya da yabancı bir çalışmaya ulaşılamamış olup bu çalışmanın okul öncesi eğitimiyle birlikte gelişim ağırlıklı diğer disiplinlere de (örneğin; gelişim psikolojisi, çocuk gelişimi vb.) katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın yöntem kısmında araştırmanın modeli, araştırmanın evreni ve örnekleme, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve veri analizi gibi bilgiler alt başlıklarla sunulmuştur.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarına ve anasınıfına devam eden 5-6 yaş arasındaki çocukların benlik algıları ile bu çocukların annelerinin psikolojik sağlamlılık ve bağlanma biçimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama araştırmalarının bir türü olan ilişkisel taramada, genellikle iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkiler ortaya çıkarılmaya çalışılır (Gülbüz ve Şahin, 2018).

3.2. Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evrenini, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Hatay ili Kırıkhan ilçesinde ilkokullara bağlı anasınıflarında ve bağımsız anaokullarında eğitim alan çocuklar ile bu çocukların anneleri oluşturmaktadır.

3.3. Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın örneklemini, Hatay ilinde bulunan, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)'na bağlı 12 bağımsız anaokulu ile ilkokullara bağlı anasınıfları oluşturmuştur. 5-6 yaş aralığında, 82 kız ve 75 erkek olmak üzere toplam 157 çocuk ve bu çocukların anneleri çalışmanın örneklemini oluşturmuşlardır.

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada çocuklar ve anneler hakkında kişisel bilgi edinebilmek için araştırmacı tarafından geliştirilen “Demografik Bilgi Formu”, 5- 6 yaş çocukların benlik algısını belirlemek amacıyla Cicirelli tarafından geliştirilen ve Türkçeye Özcan, Gümüş ve Kotil (2009) tarafından uyarlanan “Purdue Çocuklar İçin Benlik Kavramı Ölçeği”, 5-6 yaş çocukların annelerinin psikolojik sağlamlılıklarını değerlendirmek amacıyla Arslan (2015) tarafından Türkçeye uyarlanan “Yetişkin Psikolojik Sağlamlılık Ölçeği” ve yine anneler için kullanılan ve annelerin bağlanma biçimlerini değerlendiren “Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri” bu araştırmada kullanılan veri toplama araçlarıdır.

3.4.1. Demografik Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından annelere iletilmek üzere hazırlanan demografik bilgi formu, araştırmaya katılan anneler ve bu annelerin çocukları hakkında bilgilere yer vermektedir. Demografik bilgi formunda annelere; meslek, öğrenim düzeyi, medeni durumu, çocuk sayısı, ailenin gelir düzeyi ve bakımından sorumlu olunan diğer aile üyelerinin yaşayıp yaşamadığı gibi bilgiler sorulurken, annelerin çocukları için ise yine annelere; çocuğun yaşı, cinsiyeti ve ailede kaçınıcı çocuk olduğu bilgileri sorulmuştur.

3.4.2. Purdue Okul Öncesi Çocuklar İçin Benlik Kavramı Ölçeği (POBKÖ)

Bu ölçek ilk olarak Cicirelli tarafından 1974’ te geliştirilmiştir. Ölçeğin 5-6 yaşlarındaki çocuklar için yapı geçerliliği çalışması yapılmış ve Özcan, Gümüş ve Kotil (2009) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçeğin toplam Cronbach Alpha değerleri .74’tür şeklindedir.

Ölçek 16 maddeli ve 4 alt boyutludur. Bu boyutlar akademik yeterlik, fiziksel yeterlik, sosyal yeterlik ve anne kabulüdür. Çocuklara bu ölçekte her madde resimli ve iki seçenekli olarak sorulmaktadır. Örneğin; akademik yeterlilik alt boyutunda “Bu çocuk yirmiye kadar sayabilir/Bu çocuk yirmiye kadar sayamaz.” gibi sorular, fiziksel yeterlilik alt boyutunda “bu çocuk, bir topu çok iyi yakalayabilir/bu çocuk bir topu çok iyi yakalayamaz.” ve yine sosyal yeterlilik alt boyutunda “bu çocuğun oyununa, birçok erkek ve kız katılır/bu çocuğun oyununa, çok az erkek ve kız katılır.” gibi maddeler bulunurken, anne kabulü alt boyutunda ise “Bu çocuğun annesi ona, iyi bir çocuk olduğunu söyler/bu çocuğun annesi ona, iyi bir çocuk olduğunu söylemez” gibi toplam 16 madde yer almaktadır (Özcan vd., 2009).

3.4.3. Yetişkin Psikolojik Sağlamlılık Ölçeği

Bu ölçek Linberg ve Ungar tarafından geliştirilmiş ve Arslan (2015) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. 21-48 yaş arası yetişkinlerle uyarlama çalışması yapılan bu ölçeğin cronbach alpha değeri .94 olarak bulunmuştur.

Ölçeğin alt boyutları incelendiğinde kültürel ve bağlamsal kaynaklar, ilişkisel kaynaklar, ailesel kaynaklar ve bireysel kaynaklar olmak üzere 4 alt boyuttan ve 21 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutlarında; “ailemle olduğumda kendimi güvende hissedirim”, “başladığım faaliyetleri bitirmeye çalışırım”, “çevremdeki insanlar ile iş birliği içerisindeyimdir.” gibi maddeler yer almaktadır (Arslan, 2015).

3.4.4. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE-II)

Fraley ve arkadaşları tarafından yetişkin bağlanmasının temel boyutlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Türk örneklemini için geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını ise Selçuk ve diğerleri (2005) yapmıştır. Ölçeğin toplam Cronbach Alfa katsayısı .85'tir. Alt boyutların güvenirlik katsayısı ise kaçınma alt boyutu için .90 ve kaygı alt boyutu için .86 şeklindedir.

Ölçek 18 kaçınmacı bağlanmayı içeren madde ve 18 kaygılı bağlanmayı içeren madde olmak üzere 2 alt boyuttan ve 36 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte çift sayı olan maddelerin ortalaması kaçınmacı bağlanma boyutunu temsil etmektedir. Kaçınmacı boyutta “gerçekte ne hissettiğimi birlikte olduğum kişiye göstermemeyi tercih ederim” gibi maddeler yer almaktadır. Ölçekte tek sayı olan maddelerin ortalaması ise kaygılı bağlanma boyutu olarak hesaplanmaktadır. Bu boyutta, “Birlikte olduğum kişinin sevgisini kaybetmekten korkarım” gibi maddeler yer almaktadır (Selçuk vd., 2005).

3.5. Veri Toplama Süreci

Aksaray Üniversitesinden 26.12.2023 tarihli İnsan Araştırmaları Etik Kurul onayı alındıktan sonra, Hatay il Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan 16.02.2024 tarihli izin ile 2024 yılının Nisan-Haziran ayları arasında araştırmanın verileri toplanmıştır. Okulların müdürleri ile iletişime geçilmiş ve gerekli izinler alınmıştır. Öğretmenlere, annesi Türkçe okuyup yazabilen çocuklarla ölçeklerin doldurulacağı bilgisi verilmiştir. Çocukların benlik algısını değerlendirmek amacıyla kullanılacak olan “Purdue Okul Öncesi Çocuklar İçin Benlik

Kavramı Ölçeği (POBKÖ)” için ailelere “Veli Bilgilendirilmiş Onay Formu” kapalı zarfta verilmiş ve çocukların katılması için onay alındıktan sonra çocuklara uygulanmıştır. Ayrıca ölçek uygulanmadan önce çocuklardan sözel izinde alınmıştır. 16 maddelik benlik kavramı ölçeğinin uygulanma süresi yaklaşık 3-4 dakika sürmüştür. Çocuklar için uygulanan benlik kavramı ölçeği, okulların dikkat çekici uyarıcılardan arınmış, sakın ve sessiz bir odasında çocukla birebir uygulanarak tamamlanmıştır. Çocukların annelerine ise “Demografik Bilgi Formu”, “Yetişkin Psikolojik Sağlamlılık Ölçeği” ve “Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri Ölçeği (YİYE-2)” doldurmaları için öğretmenler aracılığıyla kapalı zarfta verilmiş ve bir haftalık bir zaman zarfında tekrar kapalı zarfta alınmıştır. Araştırmaya gönüllü olarak toplamda 157 çocuk ve bu çocukların anneleri katılmıştır.

3.6. Verilerin Analizi

İstatistik analizlerin IBM SPSS 22.0 paket programı ile yapılmıştır. Sürekli değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu Çarpıklık ve Basıklık testleri ile test edilmiştir.

Tablo 5. Psikolojik Sağlamlılık, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Purdue Okul Öncesi Çocukları İçin Benlik Kavramı Ölçeklerinin Normallik Dağılımına İlişkin Bulguları

	Çarpıklık	Std. Hata	Basıklık	Std. Hata
İlişkisel kaynaklar alt boyutu	-,644	,194	,022	,385
Bireysel kaynaklar alt boyutu	-,823	,194	,285	,385
Kültürel ve bağlamsal kaynaklar alt boyutu	-1,209	,194	1,299	,385
Ailesel kaynaklar alt boyutu	-1,826	,194	1,278	,385
Psikolojik Sağlamlılık Ölçeği	-1,144	,194	1,182	,385
Kaygılı bağlanma alt boyutu	,172	,194	-,280	,385
Kaçınmacı bağlanma alt boyutu	,758	,194	-,358	,385
Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri	,553	,194	-,207	,385
Sosyal yeterlik alt boyutu	-1,726	,194	1,042	,385
Akademik yeterlik alt boyutu	-1,899	,194	1,042	,385
Fiziksel yeterlik alt boyutu	-,758	,194	,072	,385
Anne kabulü alt boyutu	-3,093	,194	10,814	,385
Purdue Okul Öncesi Çocukları İçin Benlik Kavramı Ölçeği	-1,270	,194	1,105	,385

*p<.05

Tablo 1’de Psikolojik Sağlamlılık, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Purdue Okul Öncesi Çocukları İçin Benlik Kavramı ölçekleri ve alt boyutları için (Anne kabulü alt boyutu hariç) çarpıklık ve basıklık değeri +2.0 ile -2.0 arasında olduğu görülmektedir. George ve Mallery’e (2010) çarpıklık ve basıklık değeri +2 ile -2 arasında olduğu zaman parametrik test olarak kabul edilir. İşlem yapılabileceğini ifade etmektedir. Anne kabulü alt boyutu, non parametrik testler kapsamında ele alınmıştır.

Normallik varsayımından sapma istatistik testlerin gücünü ve sınıflandırma oranını (diskriminant analizi) etkilemektedir. Bu durumda Psikolojik sağlamlılık, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Purdue Okul Öncesi Çocukları İçin Benlik Kavramı ölçekleri ve alt boyutları normallik varsayımına uygun ve parametrik analizlere göre yapılmıştır. İlk önce fark testleri için değişkenler ölçeklere göre incelenmiştir. Daha sonra korelasyon ve etki analizleri yapılmıştır. Araştırmada toplanan verilerin korelasyon, regresyon analizi, tek yönlü varyans analizinden (ANOVA) ve t-testi teknikleri ile analizleri yapılmıştır.

3.6.1. Ölçeklerin Güvenirlik Katsayıları

Tablo 6. Psikolojik Sağlamlılık, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Purdue Okul Öncesi Çocukları İçin Benlik Kavramı Ölçeklerinin Güvenilirlik Analizleri

	Madde Sayısı	Cronbach Alfa
Psikolojik Sağlamlılık Ölçeği	21	.85
Purdue Okul Öncesi Çocukları İçin Benlik Kavramı	16	.70
Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri	36	.85

*p<.05

Bazı araştırmacılar (Hair vd., 2010; Kaplan ve Saccuzzo, 2009) alfa katsayısı için kabul edilebilir çeşitli kesme noktaları tanımlamıştır. Bunlar arasından en yaygın kabul edilen ve kullanılan sınır 0,70’tir. Mevcut çalışmadaki ortalama güvenilirlik kestirimlerine göre alfa katsayısı alt boyutlar dahil 0,70’in üzerinde sonuçlar vermektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Araştırmanın veri analizi dahilinde, araştırma soruları ışığında elde edilen bulgular bu bölümde sunulmuştur.

4.1. Demografik Değişkenlere İlişkin Betimleyici İstatistik Sonuçları

Araştırmanın demografik değişkenlerine ait bulgular aşağıda birlikte verilmiştir.

Tablo 7: Demografik Değişkenlere İlişkin Betimleyici İstatistik Sonuçları

Değişken	Grup	Sayı (n)	Yüzde (%)
Anne Yaş Ortalaması		32,88±5,56	
Anne Yaş Grubu	20-30 yaş arası	62	39,5
	31-40 yaş arası	81	51,6
	41-50 yaş arası	14	8,9
Annenin Öğrenim Düzeyi	İlkokul	20	12,7
	Ortaokul	37	23,6
	Lise	46	29,3
	Önlisans	22	14,0
	Lisans	32	20,4
Çocuk sayısı	1 çocuk	21	13,4
	2 çocuk	75	47,8
	3 çocuk	41	26,1
	4 çocuk	11	7,0
	5 çocuk	7	4,5
	6 çocuk	2	1,3
Medeni durumu	Evli	155	98,7
	Bekar	2	1,3
Aile Gelir Düzeyi	17.001 ve altı	36	22,9
	17.002 TL (asgari ücret)	35	22,3
	17.003- 20.000 TL	26	16,6
	20.001- 30.000 TL	9	5,7
	30.001- 40.000 TL	19	12,1
	40.001-50.000 TL	7	4,5
	50.001- 60.000 TL	4	2,5
	60.001- 70.000 TL	7	4,5
	70.001 ve üzeri	14	8,9

Tablo 8 (Devam): Demografik Değişkenlere İlişkin Betimleyici İstatistik Sonuçları

Bakımından sorumlu olunan diğer aile üyeleri var mı?	Evet	38	24,2
	Hayır	119	75,8
Çocuğun Yaşı	5 yaş	62	39,5
	6 yaş	95	60,5
Çocuğun Cinsiyeti	Erkek	72	45,9
	Kız	85	54,1
Ailede kaçınıcı çocuk olduğu	1.çocuk	66	42,0
	2.çocuk	51	32,5
	3.çocuk	24	15,3
	4.çocuk	11	7,0
	5.çocuk	5	3,2
	Toplam	157	100,0

*p<.05

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmaya katılan annelerin yaş ortalaması $32,88 \pm 5,56$ olduğu; annelerin %51,6'sının 31-40 yaş arasında olduğu; %29,3'ünün lise mezunu olduğu; %47,8'inin 2 çocuk sahibi olduğu; %98,7'sinin evli olduğu; %22,9'unun 17 bin TL'nin altında aile gelirlerinin olduğu ve %75,8'inin bakımından sorumlu olunan başka aile üyesinin olmadığı tespit edilmiştir. Diğer yandan çocukların %60,5'inin 6 yaşında olduğu; %54,1'inin kız çocuğu olduğu ve %42,0'sinin ailenin ilk çocuğu olduğu tespit edilmiştir.

4.2. Ölçeklerin ve Alt Boyutlarının Betimsel İstatistikleri

Tablo 9. Psikolojik Sağlamlık Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Purdue Çocuklar için Benlik Kavramı Ölçeği ve Alt Boyutlarından Elde Edilen Ölçümlere Ait Betimsel İstatistikler

	N	Minimum	Maximum	Ort	Std. Sapma
İlişkisel kaynaklar alt boyutu	157	15	30	25,34	3,35
Bireysel kaynaklar alt boyutu	157	14	25	22,11	2,47
Kültürel ve bağlamsal kaynaklar alt boyutu	157	14	25	22,80	2,34
Ailesel kaynaklar alt boyutu	157	12	25	23,05	2,64
Psikolojik Sağlamlık Ölçeği	157	66	105	93,31	8,46
Kaygılı bağlanma alt boyutu	157	1	5,17	3,02	0,86
Kaçıncı bağlanma alt boyutu	157	1	5,28	2,39	1,01
Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri	157	1	4,89	2,70	0,81

Tablo 10 (Devam). Psikolojik Sağlamlık Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Purdue Çocuklar için Benlik Kavramı Ölçeği ve Alt Boyutlarından Elde Edilen Ölçümlere Ait Betimsel İstatistikler

Sosyal yeterlik alt boyutu	157	2	5	4,55	0,80
Akademik yeterlik alt boyutu	157	0	3	2,64	0,67
Fiziksel yeterlik alt boyutu	157	0	5	3,89	1,09
Anne kabulü alt boyutu	157	0	3	2,80	0,53
Purdue Okul Öncesi Çocukları İçin Benlik Kavramı Ölçeği	157	7	16	13,88	2,21

*p<.05

Tablo 4'e göre katılımcıların Psikolojik Sağlamlık, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Purdue Okul Öncesi Çocukları İçin Benlik Kavramı ve alt boyutları ilişkin betimsel istatistikler bulunmaktadır. Psikolojik sağlamlık genel ortalaması $93,31 \pm 8,46$ olduğu tespit edilmiştir. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri genel ortalaması $2,70 \pm 0,81$ olduğu tespit edilmiştir. Purdue Okul Öncesi Çocukları İçin Benlik Kavramı Ölçeğinin genel ortalamasının ise $13,88 \pm 2,21$ olduğu tespit edilmiştir.

4.3. Araştırmanın Fark Testleri

Bu başlık altında araştırmanın alt problemlerine bağlı olarak annelerin öğrenim düzeyi ve çocukların cinsiyet değişkenleri ele alınmıştır.

4.3.1. Annenin Öğrenim Düzeyi Değişkeni

Psikolojik sağlamlık, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Purdue Okul Öncesi Çocukları İçin Benlik Kavramı ölçekleri ve alt boyutlarının Annenin öğrenim düzeyi değişkenine göre farklılık olup olmadığını incelemek için parametrik testlerden tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi kullanılmıştır.

Tablo 5. Psikolojik Sağlamlık Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Purdue Çocuklar için Benlik Kavramı Ölçeğinin Annenin Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Puan	Grup	f. x ss Değerleri				ANOVA Sonuçları				
		N	X	S.S.	Var.K.	KT	Sd	KO	F	P
İlişkisel kaynaklar alt boyutu	İlkokul	20	25,1000	3,22653	Gruplar arası	30,864	4	7,716	,680	,607
	Ortaokul	37	25,3514	2,84035	Grup içi	1724,244	152	11,344		
	Lise	46	24,8043	3,25658	Toplam	1755,108	156			
	Önlisans	22	25,6818	4,12179						
	Lisans	32	26,0000	3,60108						
	Total	157	25,3376	3,35421						
Bireysel kaynaklar alt boyutu	İlkokul	20	21,7000	2,47301	Gruplar arası	30,113	4	7,528	1,241	,296
	Ortaokul	37	21,8108	2,95182	Grup içi	921,824	152	6,065		
	Lise	46	21,8913	2,37794	Toplam	951,936	156			
	Önlisans	22	22,3182	2,47629						
	Lisans	32	22,9063	1,87271						
	Total	157	22,1146	2,47025						
Kültürel ve bağlamsal kaynaklar alt boyutu	İlkokul	20	23,2000	1,85245	Gruplar arası	17,842	4	4,461	,808	,522
	Ortaokul	37	23,2432	1,84700	Grup içi	839,037	152	5,520		
	Lise	46	22,6522	2,71798	Toplam	856,879	156			
	Önlisans	22	22,6364	2,32062						
	Lisans	32	22,3750	2,57469						
	Total	157	22,8025	2,34368						
Ailesel kaynaklar alt boyutu	İlkokul	20	22,5000	3,28473	Gruplar arası	59,816	4	14,954	2,216	,070
	Ortaokul	37	23,8649	1,51221	Grup içi	1025,776	152	6,749		
	Lise	46	22,7391	2,39847	Toplam	1085,592	156			
	Önlisans	22	23,7727	2,59912						
	Lisans	32	22,4063	3,30063						
	Total	157	23,0510	2,63798						
Psikolojik Sağlamlık Ölçeği	İlkokul	20	92,5000	9,36679	Gruplar arası	147,182	4	436,796	,508	,730
	Ortaokul	37	94,2703	6,16734	Grup içi	11016,143	152	72,475		
	Lise	46	92,0870	8,60704	Toplam	11163,325	156			
	Önlisans	22	94,4091	10,12145						
	Lisans	32	93,6875	8,97106						
	Total	157	93,3057	8,45930						

Tablo 5 (Devam). Psikolojik Sağlamlık Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Purdue Çocuklar için Benlik Kavramı Ölçeğinin Annenin Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Kaygılı bağlanma alt boyutu	İlkokul	20	3,1176	,92980	Gruplar arası	1,721	4	,430	,581	,677
	Ortaokul	37	3,1403	,89660	Grup içi	112,647	152		,741	
	Lise	46	3,0049	,83842	Toplam	114,368	156			
	Önlisans	22	2,8137	,89863						
	Lisans	32	2,9809	,77645						
	Total	157	3,0195	,85623						
Kaçınmacı bağlanma alt boyutu	İlkokul	20	2,4609	1,19436	Gruplar arası	5,328	4	1,332	1,314	,267
	Ortaokul	37	2,3322	,95568	Grup içi	154,132	152	1,014		
	Lise	46	2,4001	1,04856	Toplam	159,460	156			
	Önlisans	22	2,0253	,59434						
	Lisans	32	2,6505	1,09624						
	Total	157	2,3904	1,01103						
Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri	İlkokul	20	2,7907	,94264	Gruplar arası	2,374	4	,593	,906	,462
	Ortaokul	37	2,7367	,78081	Grup içi	99,522	152	,655		
	Lise	46	2,7025	,83193	Toplam	101,896	156			
	Önlisans	22	2,4187	,59941						
	Lisans	32	2,8149	,84245						
	Total	157	2,7049	,80820						
Sosyal yeterlik alt boyutu	İlkokul	20	4,4000	1,09545	Gruplar arası	2,625	4	,656	1,037	,390
	Ortaokul	37	4,6486	,82382	Grup içi	96,165	152	,633		
	Lise	46	4,6957	,55255	Toplam	98,790	156			
	Önlisans	22	4,4091	,79637						
	Lisans	32	4,4375	,84003						
	Total	157	4,5541	,79578						
Akademik yeterlik alt boyutu	İlkokul	20	2,5500	,82558	Gruplar arası	4,677	4	1,169	2,720	,032*
	Ortaokul	37	2,8108	,51843	Grup içi	65,348	152	,430		
	Lise	46	2,5435	,75149	Toplam	70,025	156			
	Ön lisans	22	2,3636	,78954						
	Total	157	2,6433	,66999						2,5>4
Fiziksel yeterlik alt boyutu	İlkokul	20	3,7000	1,55935	Gruplar arası	1,684	4	,421	,347	,846
	Ortaokul	37	3,8919	1,07455	Grup içi	184,252	152	1,212		
	Lise	46	3,9130	,81175	Toplam	185,936	156			

Tablo 5 (Devam). Psikolojik Sağlamlık Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Purdue Çocuklar için Benlik Kavramı Ölçeğinin Annenin Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılması

	Önlisans	22	3,7727	1,26986					
	Lisans	32	4,0313	1,03127					
	Total	157	3,8854	1,09174					
Anne kabulü alt boyutu	İlkokul	20	75,15		Gruplar arası	2,052	4		,726
	Ortaokul	37	83,28		Grup içi				
	Lise	46	80,73		Toplam				
	Önlisans	22	74,23						
	Lisans	32	77,25						
	Total	157							
Purdue Okul Öncesi Çocukları İçin Benlik Kavramı Ölçeği	İlkokul	20	13,3500	3,37600	Gruplar arası	19,415	4	4,854	,990,415
	Ortaokul	37	14,2432	1,94944	Grup içi	745,286152		4,903	
	Lise	46	13,9130	1,93018	Toplam	764,701156			
	Önlisans	22	13,3182	2,57065					
	Lisans	32	14,1250	1,66074					
	Total	157	13,8790	2,21403					

*p<.05; Anne kabulü alt boyutu non-parametrik testlerden Kruskal-Wallis testi ile analizi yapılmıştır.

Yukarıda yer alan Tablo 5’ deki ANOVA tablosuna göre Psikolojik sağlamlık, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Purdue Okul Öncesi Çocukları İçin Benlik Kavramı ölçeği ve alt boyutlarına ait genel puanlar incelendiğinde; sadece Purdue Okul Öncesi Çocukları İçin Benlik Kavramı değişkenin Akademik yeterlik alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık çıkmıştır. Bu farklılığın hangi gruptan olduğunun tespiti için posthoc analizlerinden LSD testi ile incelenmiştir. LSD (en önemsiz fark) yöntemi standart t testlerini mümkün olan tüm grup ortalaması çiftlerine uygulanır. Özellikle esnek olan Sheffe testinde sonuç alınmayan durumlarda LSD testi kullanılmaktadır (Efe, Bek ve Şahin, 2000). LSD testi sonucuna göre; katılımcıların Akademik yeterlik alt boyutunda, öğrenim düzeyi ortaokul ($2,81 \pm 0,52$) ve lisans olan ($2,84 \pm 0,37$) annelerin Akademik yeterlik algısı önlisans mezunu ($2,36 \pm 0,79$) olan annelerden daha yüksek çıkmıştır.

Diğer ölçekler genel ve alt boyutlarında annenin öğrenim düzeyine göre herhangi bir farklılık göstermemektedir.

4.3.2. Çocuğun Cinsiyeti Değişkeni

Psikolojik sağlamlık, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Purdue Okul Öncesi Çocukları İçin Benlik Kavramı ölçekleri ve alt boyutlarının çocuğun cinsiyeti değişkenine göre farklılık olup olmadığını incelemek için parametrik testlerden t-testi kullanılmıştır.

Tablo 6. Psikolojik Sağlamlık Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Purdue Çocuklar için Benlik Kavramı Ölçeğinin Çocuğun Cinsiyeti Değişkenine Göre Karşılaştırılması

	Çocuğun Cinsiyeti	N	Ortalama	S.S.	t/U	Df/Z	p
İlişkisel kaynaklar alt boyutu	Erkek	72	25,6528	3,39909	1,084	155	,280
	Kız	85	25,0706	3,31227			
Bireysel kaynaklar alt boyutu	Erkek	72	22,3889	2,25523	1,283	155	,201
	Kız	85	21,8824	2,62956			
Kültürel ve bağlamsal kaynaklar alt boyutu	Erkek	72	22,7500	2,32409	-,258	155	,797
	Kız	85	22,8471	2,37299			
Ailesel kaynaklar alt boyutu	Erkek	72	22,9861	3,08332	-,275	126,040	,784
	Kız	85	23,1059	2,20941			
Psikolojik sağlamlık Ölçeği	Erkek	72	93,7778	8,75202	,642	155	,522
	Kız	85	92,9059	8,23411			
Kaygılı bağlanma alt boyutu	Erkek	72	3,0010	,81593	-,248	155	,804
	Kız	85	3,0351	,89346			
Kaçınmacı bağlanma alt boyutu	Erkek	72	2,2858	1,04647	-1,195	155	,234
	Kız	85	2,4790	,97744			
Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri	Erkek	72	2,6436	,77490	-,875	155	,383
	Kız	85	2,7569	,83639			
Sosyal yeterlik alt boyutu	Erkek	72	4,5000	,87210	-,784	155	,434
	Kız	85	4,6000	,72703			
Akademik yeterlik alt boyutu	Erkek	72	2,6250	,68046	-,314	155	,754
	Kız	85	2,6588	,66463			
Fiziksel yeterlik alt boyutu	Erkek	72	3,9028	1,15258	,184	155	,855
	Kız	85	3,8706	1,04412			
Anne kabulü alt boyutu	Erkek	72	79,57	5729,00	3019	-,227	,820
	Kız	85	78,52	6674,00			

Tablo 6 (Devam). Psikolojik Sağlamlık Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Purdue Çocuklar için Benlik Kavramı Ölçeğinin Çocuğun Cinsiyeti Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Purdue Okul Öncesi Çocukları İçin Benlik Kavramı Ölçeği	Erkek	72	13,8472	2,15367	-,165	155	,869
	Kız	85	13,9059	2,27629			

* $p < .05$; Anne kabulü alt boyutu non parametrik testlerden Mann-Whitney U testi ile analizi yapılmıştır.

Bağımsız örneklem t testi, katılımcıların Psikolojik sağlamlık, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Purdue Okul Öncesi Çocukları İçin Benlik Kavramı ölçekleri ve alt boyutlarının çocuğun cinsiyetine göre algı farklarını ortaya koymak için kullanılmıştır. Analiz sonucunda, istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık çıkmamıştır. Diğer bir ifade ile Psikolojik sağlamlık, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Purdue Okul Öncesi Çocukları İçin Benlik Kavramı ölçek geneli ve alt boyutlarında çocukların kız veya erkek olmasına göre istatistiksel farklılık çıkmamıştır.

4.4. Korelasyon Analizleri

Aşağıda yer alan Tablo 7’ de Psikolojik sağlamlık, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Purdue Okul Öncesi Çocukları İçin Benlik Kavramı ölçekleri ve alt boyutlarının parametrik analizlerden Pearson korelasyon analizine ilişkin bulgular bulunmaktadır.

Tablo 7. Yetişkin Psikolojik Sağlamlılık Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Purdue Okul Öncesi Çocukları için Benlik Kavramı Ölçeği ve Bu Ölçeklerin Alt Boyutlarına Ait Puanları Arasında Hesaplanan Korelasyon Katsayıları

No	Ölçek ve Alt Boyutlar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12***	13
1	İlişkisel kaynaklar alt boyutu	1	,533**	,522**	,574**	,876**	-,405**	-,562**	-,565**	,126	,225**	,229**	-,017	,245**
2	Bireysel kaynaklar alt boyutu		1	,355**	,314**	,700**	-,245**	-,360**	-,355**	,020	,025	,105	,027	,073
3	Kültürel ve bağlamsal kaynaklar alt boyutu			1	,514**	,748**	-,172*	-,411**	-,347**	,090	,167*	,322**	,204*	,276**
4	Ailesel kaynaklar alt boyutu				1	,773**	-,147	-,522**	-,402**	,112	,242**	,169*	-,023	,241**
5	Psikolojik sağlamlık Ölçeği					1	-,326**	-,605**	-,549**	,116	,218**	,263**	,077	,270**
6	Kaygılı bağlanma alt boyutu						1	,494**	,841**	-,204*	-,127	-,175*	,005	-,211**
7	Kaçıncı bağlanma alt boyutu							1	,886**	-,151	-,169*	-,173*	-,004	-,196*
8	Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri								1	-,203*	-,173*	-,201*	-,002	-,235**
9	Sosyal yeterlik alt boyutu									1	,265**	,302**	,345**	,693**
10	Akademik yeterlik alt boyutu										1	,408**	,253**	,675**
11	Fiziksel yeterlik alt boyutu											1	,316**	,798**
12	Anne kabulü alt boyutu***												1	,642**
13	Purdue Okul Öncesi Çocukları için Benlik Kavramı Ölçeği													1

*p<.05; **p<.01; ***Anne kabulü alt boyutu non parametrik olduğundan dolayı Spearman Analizi uygulanmıştır.

Yukarıda yer alan Tablo 7’deki korelasyon analizine ilişkin bulgulara göre; araştırma kapsamındaki katılımcıların, Psikolojik sağlamlık ile Purdue Okul Öncesi Çocukları İçin Benlik Kavramı Genel Boyutu arasında istatistiksel yönden anlamlı, düşük düzeyde ve pozitif yönlü ilişki bulunmaktadır ($r= 0,270$; $p<.01$).

Yine Purdue Okul Öncesi Çocukları İçin Benlik Kavramı ile Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri Genel Boyutu arasında istatistiksel yönden anlamlı, düşük düzeyde ve negatif yönlü ilişki bulunmaktadır ($r= -0,235$; $p<.01$).

Ayrıca Psikolojik sağlamlık ile Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri Genel Boyutu arasında istatistiksel yönden anlamlı, orta düzeyde ve negatif yönlü ilişki bulunmaktadır ($r= -0,549$; $p<.01$).

4.5. Regresyon Analizi

Bu başlık altında araştırmanın ana sorusu olan, “Annelerin psikolojik sağlamlılığı ve bağlanma biçimleri okul öncesi dönemdeki çocukların benlik algısını yordamakta mıdır?” sorusuna regresyon analizi bulgularına göre cevap aranmıştır.

Tablo 8. Annelerin Psikolojik Sağlamlılık ve Bağlanma Biçimlerinin Çocukların Benlik Algısı Üzerindeki Etkisine Yönelik Regresyon Analizi

Değişken	B	Beta	T	Sig.	VIF	R	R ²	Uyarlanmış R ²	F
Sabit	9,861		3,656	,000					
Psikolojik sağlamlık Ölçeği	,053	,202	2,189	,030	1,412	,289 ^a	,084	,072	.001 ^b
Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri Ölçeği	-,339	-,124	-1,340	,182	1,412				

* $p<.05$

Regresyon analizi sonucuna göre, annelerin psikolojik sağlamlılığı ve bağlanma biçimi (yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri) algıları, okul öncesi çocuklarının benlik algılarını anlamlı bir şekilde yordamaktadır [($R= .289$; $R^2= .084$; Uyarlanmış $R^2=.072$) $F(2,154)= 7,022$; $p<0,01$]. Annelerin psikolojik sağlamlılığı ile yakın ilişkilerde yaşantılar ölçekleri bağımsız değişken, okul öncesi çocukları için benlik kavramı ise bağımlı değişken olarak alındığı regresyon analizi sonucunda; annelerin psikolojik sağlamlılığı ile yakın ilişkilerde yaşantılar algılarının okul öncesi çocuklarının benlik algıları üzerinde yordayıcı etkisi olduğu görülmektedir.

Yapılan regresyon analizinin t değerlerine bakıldığında, annelerin psikolojik sağlamlık boyutu [$t = .202$; $p = .030$ ($p < 0.01$)] ve bağlanma biçimleri boyutunun, okul öncesi dönemdeki çocukların benlik algılarını anlamlı bir şekilde pozitif yönde yordadığı anlaşılmaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu bölümde, araştırmanın amaçları doğrultusunda araştırmanın ana problemi olan, annelerin psikolojik sağlamlılığı ve bağlanma biçimlerinin okul öncesi dönemdeki çocukların benlik algısı üzerindeki yordayıcılığı ele alınmakta, araştırmanın ana ve alt problemlerine yönelik elde edilen bulgulara ilişkin sonuçlar ve literatür araştırmaları ışığında tartışmalar yer almaktadır.

5.1. Annelerin Öğrenim Düzeyine Göre Annelerin Psikolojik Sağlamlılığı, Annelerin Bağlanma Biçimleri ve Çocukların Benlik Algısı Durumlarının İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmada annelerin öğrenim düzeyi değişkeni bulguları ele alındığında, yalnızca Purdue Okul Öncesi Çocukları için Çocuk Benlik Kavramı Ölçeğinin akademik yeterlik alt boyutunda annenin öğrenim düzeyi açısından anlamlı bir farklılık görülmüştür. Ortaokul ve lisans mezunu annelerin akademik yeterlik algısı ön lisans mezunu olan annelerden daha yüksek çıkmıştır. Bunun nedeni olarak araştırmada yer alan ve öğrenim düzeyi ortaokul ve lisans olan annelerin sayısının öğrenim düzeyi ön lisans olan annelerden daha fazla olduğundan kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Literatürde benzer olarak, okul öncesi dönemdeki çocukların bağlanma ve benlik ilişkisini inceleyen bir çalışma da okul öncesi dönemdeki çocukların bağlanma düzeylerinin çocukların cinsiyetlerine ve annelerinin öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır (Evirgen-Geniş, 2017).

5.2. Çocukların Cinsiyetine Göre Annelerin Psikolojik Sağlamlılığı, Annelerin Bağlanma Biçimleri ve Çocukların Benlik Algısı Durumlarının İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması

Çocuğun cinsiyeti değişkenine bakıldığında, Psikolojik sağlamlılık, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Purdue Okul Öncesi Çocukları için Benlik Kavramı Ölçekleri ve alt boyutlarında çocuğun cinsiyetine dayalı herhangi bir algı farkı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde benzer çalışmalara bakıldığında çocukların cinsiyetlerine göre akademik benlik, sosyal benlik, fiziksel benlik ve anne kabulü arasında herhangi bir farklılığın olmadığı görülmüştür (Evirgen-Geniş, 2017). Ayrıca başka bir çalışmada babaların bağlanma stilleri ile okul öncesi dönem çocuklarının benlik algısına bakılmış ve yine çocuğun benlik algısı cinsiyete göre bir farklılık göstermemiştir (Yakupoğlu, 2011). 3-6 yaşındaki çocuklar ve aileleriyle yapılan başka bir çalışmada ise benlik algısına dair sonuç yine cinsiyete göre farklılık göstermediği yönündedir (Bayhan ve Öz, 2018). Literatür daha da detaylı incelendiğinde çocuk benlik algısının cinsiyete göre farklılaşmadığını gösteren birçok çalışma mevcuttur (Turaşlı, 2006; Zincirkıran, 2008; Şeremet, 2006; Dündar, 2010). Bu sonuçlar literatürde benliğin çocuğun kız ya da erkek olmasına göre değişmediğini gösterse de bunun tam zıttı olarak benlik algısının cinsiyete göre farklılık gösterdiği ve bu farklılığın kız çocukları lehine olduğu çalışmalarda mevcuttur (Bencik, 2006; Zembat vd, 2018).

5.3. Korelasyon Analizine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmanın korelasyon analizine ilişkin bulgulara bakıldığında, Psikolojik Sağlamlılık ile Purdue Okul Öncesi Çocukları için Benlik Kavramı genel boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı, düşük düzeyde ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buradan çıkarımla psikolojik sağlamlılığı iyi düzeyde olan annelerin çocuklarının benlik gelişimlerine olumlu katkılar sunduğu çıkarımında bulunabilir.

Korelasyon analizindeki bir diğer bulgu ise Purdue Okul Öncesi Çocukları için Benlik Kavramı ile Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri genel boyutu arasında istatistiksel yönden anlamlı, düşük düzeyde ve negatif yönlü ilişki olduğudur. Bu ilişkinin düşük düzeyde ve negatif olmasının sebebi olarak, diğer değişkenlerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Örneğin; annenin öğrenim düzeyi, annenin bağlanma stili, çevresel ve ailesel faktörler ya da kardeş sayısı gibi değişkenlerin etkili olduğu söylenebilir. Özellikle tek çocuğu olan annelerin çocuğuna

ilgisi, sevgisi, odağı, zaman ayırması bakımından birden fazla çocuğu olan annelere göre daha fazla, nitelikli bununla birlikte çocukların benliklerinde olumlu gelişmeler sağlayabildiği çıkarımında bulunulabilir.

Korelasyon analizinin son bulgusu olarak Psikolojik Sağlamlılık ve Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri genel boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı, orta düzeyde ve negatif yönlü ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Annelerin psikolojik sağlamlılık ve bağlanma biçimleri arasında orta düzeyde negatif bir ilişki çıkmasının nedeni olarak, annelerin mesleği, yaşı, ailesel, bireysel ve toplumsal kaynaklar gibi faktörlerden dolayı değişkenlik gösterdiği düşünülmektedir.

5.4. Regresyon Analizine İlişkin Bulguların Tartışılması

Son olarak bu araştırmanın ana problemine dair regresyon analizi sonuçlarına bakıldığında ise annelerin psikolojik sağlamlılığı ve bağlanma biçimleri algılarının okul öncesi çocuklarının benlik algılarını anlamlı bir şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda psikolojik olarak sağlam annelerin stres ve zorluklarla başa çıkma stratejileri kullandığında bu da çocuklarına karşı olumlu yaşantılar, destekleyici ve istikrarlı ortam sunacağı ve bu ortamdaki çocuklarında kendilerine güvenli olumlu benlik algısı kazanabileceği söylenebilir. Literatürde bu bulguyu destekler nitelikte çalışmalar mevcuttur. Olumlu bir aile ikliminde, anne babanın duyarlı olma durumu ön plana çıkmakta ve bu durum duyarlı aile ortamında büyüyen çocukların olumlu benlik geliştirmelerini sağlamaktadır (Gürses, 2022). Ayrıca sıcak ve duyarlı anne baba ile çocuk ilişkisinin daha olumlu ve tutarlı erken dönem benlik ilişkisine destek verildiği belirtilmektedir (Berk, 2020). 3-6 yaş arası çocukların sosyal yetkinlikleri ile annelerinin ebeveyn bilinçli farkındalık, psikolojik sağlamlılık ilişkisini inceleyen bir çalışmada annelerin psikolojik sağlamlılıkları ile çocukların kızgınlık/saldırganlık davranışları arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmış, ancak annelerin psikolojik sağlamlılığı ile çocukların anksiyete/içe dönüklük puanları arasında herhangi anlamlı bir ilişki olmadığı yine araştırmanın diğer bir sonucu olarak kaydedilmiştir (Polat ve Yaman, 2023). Araştırma bulgularını destekleyecek şekilde literatürde benzer araştırmalar bulunmaktadır. Çocuklar ve annelerinin bağlanma ilişkisini inceleyen bir çalışmaya göre, annelerin güvenli bağlanma sonucunda endişelerinin düşük olduğu, güvenli bağlanan çocukların annelerinin dışa dönük, rahat, bağımsız ve daha az kontrolcü olduğu çalışmanın bulguları arasındadır (Görgü, 2015). Anne babaların çocukluk bağlanmaları, ebeveynlik stilleri ve çocuk davranışları ile ilgili yapılmış bir

Çalışmanın sonucu güvensiz bağlanan ebeveynlerin çocukları güvenli bağlanan ebeveynlerin çocuklarına göre daha az sıcakkanlı ve güvensiz bağlanan çocukların, ebeveynleriyle etkileşimleri daha az yapılanmış sonucuna varılmıştır (Cohn vd., 1992).

SONUÇ

Bu araştırmanın amacı doğrultusunda, annelerin bağlanma biçimleri ve psikolojik sağlamlılığı ile okul öncesi dönemdeki çocukların benlik algısı arasındaki ilişki incelenmiştir.

Araştırmanın ana problemi “annelerin bağlanma biçimleri ve psikolojik sağlamlılığı, okul öncesi dönemdeki çocukların benlik algısını yordamakta mıdır?” şeklindedir. Araştırmanın regresyon analizi bulgularında, annelerin psikolojik sağlamlılığı ile bağlanma biçimlerinin okul öncesi çocuklarının benlik algılarını anlamlı bir şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın alt problemlerindeki sorulara ilişkin ise, annelerin psikolojik sağlamlılığı ve annelerin bağlanma biçiminin, annelerin öğrenim düzeyi değişkenine göre değişkenlik göstermediği görülürken; Purdue Okul Öncesi çocukları için Benlik Kavramı Ölçeğinin akademik yeterlik alt boyutunda annelerin öğrenim düzeyine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılık LSD testi ile detaylandırılmış ve öğrenim durumu ortaokul ve lisans olan annelerin akademik yeterlik algısı önlisans mezunu olan annelerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada elde edilen bir diğer veriye ilişkin, annelerin psikolojik sağlamlılığı, bağlanma biçimleri ve okul öncesi dönemdeki çocukların benlik algısının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan herhangi bir farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır.

Ayrıca korelasyon analizi sonucunda elde edilen araştırma kapsamındaki katılımcıların psikolojik sağlamlılık ile Purdue Okul Öncesi çocukları için Benlik Kavramı genel boyutları arasında istatistiksel açıdan anlamlı, düşük düzeyde ve pozitif yönlü ilişki olduğu yine Purdue Okul Öncesi çocukları için Benlik Kavramı ile Yakın ilişkilerde Yaşantılar Envanteri genel boyutları arasında istatistiksel anlamda anlamlı, düşük düzeyde ve negatif yönlü ilişki bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Psikolojik sağlamlılık ile Yakın ilişkilerde Yaşantılar Envanteri genel boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı, orta düzeyde ve negatif yönlü ilişki olduğu belirlenmiştir.

Sonuç olarak regresyon analizinden elde edilen bulgular neticesinde, annelerin psikolojik sağlamlılığı ile bağlanma biçimlerinin okul öncesi çocuklarının benlik algılarını anlamlı bir şekilde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

ÖNERİLER

Bu alışma Hatay ili içerisinde bulunan okul öncesi eğitim kurumları ve ilkokula bağlı anasınıflarında eğitim gören 5-6 yaş arasındaki 157 ocuk ve bu çocukların anneleri ile yapılmıştır.

- Araştırma Hatay ili ile sınırlıdır. Bu çalışmaya benzer alışmalar Türkiye'nin başka bölgelerinde ve farklı illerinde yapılabilir.
- Araştırmanın alışma grubunu 157 ocuk ve anne oluşturmaktadır. Yapılabilecek benzer çalışmalarda bu sayı arttırılabilir.
- Okul ncesi dönemdeki çocuklara ve annelerine yönelik yapılan bu çalışma okul öncesi dönemdeki çocuklara ve babalara yönelikte yapılabilir.
- Okul ncesi dönemdeki 5-6 yaşındaki çocuklar için yapılan bu çalışma; ilkokulda, ortaokulda ve lisede öğrenim gören çocuklar içinde yapılabilir.
- Annelerin psikolojik sağlamlılığını iyileştirmeye yönelik kurs veya benzeri çalışmalar yürütülebilir.
- Annelerin çocuklarıyla daha verimli zaman geçirebilecekleri sosyal ortamlar oluşturulmalı ve imkanlar sunulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Ahmedova, P. (2019). *Annenin bağlanma özellikleri ile ebeveyn tutumları ve çocukların ruhsal, davranışsal durumu arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez No. 591442) [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ainsworth, M. D. S. (1964). Patterns of attachment behavior shown by the infant in interaction with his mother. *Merrill-Palmer Quarterly of Behavior and Development*, 10(1), 51-58.
- Ainsworth, M. D. S. (1970). Attachment, exploration and separation: Illustrated by the behavior of one-year olds in a strange situation. *Child Development*, 41(1), 49-67.
- Ainsworth, M. D. S. (1989). Attachments beyond infancy. *American Psychologist*, 44 (4), 709- 716.
- Ainsworth M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E. ve Wall, S. N. (2015). *Patterns of Attachment*. Routledge.
- Aksoy, H. P., Gültekin Akduman, G., Şepitci Sarıbaş, M. ve Özyürek, A. (2023). Annelerin psikolojik dayanıklılıkları ile çocuklarının sosyal becerileri arasındaki ilişkinin ve sosyal becerileri etkileyen faktörlerin belirlenmesi, *Pamukkale Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 54, 205-228. <http://doi.org/10.30794/pausbed.1075362>
- Akşin, E. (2013). *60-72 aylık çocukların benlik algıları ile ilköğretime hazır bulunuşlukları arasındaki ilişkinin ve ilköğretime hazır bulunuşluk ile benlik algılarının bazı değişkenlere göre incelenmesi* (Tez No. 349980) [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Arslan, G. (2015). Yetişkin psikolojik sağlamlılık ölçeği'nin psikometrik özellikleri: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Ege Eğitim Dergisi*, 16 (2), 344-357.
- Astuti, H. P., Rahmadani, N. K. A. ve Nugroho, R. A. A. E. (2017). The establishment of self

- concept on early childhood through the interactive fable taleat pertiwi 49 kindergarten in Gunungpati. *Advantes in social science, education and Humanities Research*, 169, 273-276.
- Bayhan, P. ve Öz, N. S. (2018, Mayıs). 3-6 yaş arasındaki çocuklarda benlik algısı, öz saygı ve öz yeterliliğin ebeveyn tutumu ve akran kabulü ile ilişkisi [Bildiri sunumu]. 5. Uluslararası Okul Öncesi Kongresi, Ankara, Türkiye.
- Bencik, S. (2006). *Üstün yetenekli çocuklarda mükemmeliyetçilik ve benlik algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez No. 192729) [Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Berber-Çelik, Ç. (2018). Bağlanma stilleri, psikolojik iyi oluş ve sosyal güvende hissetme: Aralarındaki ilişki ne?. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(25), 27-40.
- Berk, L. (2020). *Bebekler ve Çocuklar: Doğum Öncesinden Orta Çocukluğa*. (Çev. Işıkoğlu-Doğan, N.). Ankara: Nobel Yayınları.
- Bilge, Y. ve Sezgin, E. (2020). Anne ve çocuk duygu düzenleme arasındaki ilişkide annenin kişilik özelliklerinin ve bağlanma stillerinin aracı rolü. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 21(3), 310-318. <https://doi.org/10.5455/apd.65836>
- Bolattekin, A. (2014). *Anne babanın bağlanma stilleri, anne baba tutumları ve çocuklarındaki davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez No. 375374) [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Bowlby, J. (1952). Maternal Care and Mental Health. *Bulletin of the World Health Organization*. 3, 355-554.
- Bowlby, J. (1958). The nature of the child's tie to his mother. *International Journal of Psycho-Analysis*, 39, 350-373.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and Loss*. New York: Basic Books.
- Bretherton, I. (1992). The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Development Psychology*, 28 (5), 759-775.

- Cannor, K. M. ve Davidson, J. R. T. (2003). Development of a new resilience scale: the Cannor-Davidson resilience scale (cd-risc). *Depression and Anxiety*, 18(2), 76-82.
<https://doi.org/10.1002/da.10113>
- Cassidy, J., ve Shaver, P. R. (Eds.). (2016). *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (3rd ed.). Guilford Press.
- Cohen, K. ve Jones, C. (2022). The role of psychological resilience and family dysfunction in the relationship between parental behavioural addictions and adult mental health. *The European Journal of Counselling Psychology*. <https://doi.org/10.46853/001c.38664>
- Cohn, D. A., Cowan, P. A., Cowan, C.P. ve Pearson, J. (1992). Mothers' and fathers' working models of childhood attachment relationships, parenting styles, and child behavior. *Development and Psychopathology*, 4(3), 417-431.
<https://doi.org/10.1017/S0954579400000870>
- Conradi, H. J. ve Jonge, P. (2009). Recurrent depression and the role of adult attachment: A prospective and a resrospective study. *Journal of Affective Disorders*, 116 (1-2), 93-99.
<https://doi.org/10.1016/j.jad.2008.10.027>
- Crocker, R. E. P., Eklund, R. ve Kowalski, K. C. (2000). Children's physical activity and physical self-perceptions. *Journal of Sports Sciences*, 18(6), 383-394.
<https://doi.org/10.1080/02640410050074313>
- Crouch, M. (2015). Attachment: What is it and why is it so important?. *Kairaranga*, 16(2), 18-23.
- Çelikel, B. ve Çoban, A. E. (2022). Self-concept with cross-cultural perspective: 36-72 month-old preschool children in Turkey and Germany. *Frontiers in Psychology*, 13, 1-13.
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.821074>
- Dalgar, G., Civil, F., Savaş, E. N. ve Şahin, A. (2022). Attachment in early childhood: an examination from John Bowlby and Mary Ainsworth. *Eurasian Journal of Health Sciences*, 5(1), 85-92. <https://doi.org/10.53493/avasyasbd.885024>

- Demirkan, S. (2006). *Özel sektördeki yöneticilerin ve çalışanların bağlanma stilleri, kontrol odağı, iş doyumu ve beş faktör kişilik özelliklerinin araştırılması*. (Tez No 187044) [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Denckla, C. A., Cicchetti, D., Kuzbansky, L. D., Seedat, S., Teicher, M. H., Williams, D. R. ve Koenen, K. C. (2020). Psychological resilience: an update on definitions, a critical appraisal, and research recommendations. *European Journal of Psychotraumatology*, 11(1), 1-18. <https://doi.org/10.1080/20008198.2020.1822064>
- Doğan, T., Yavuz, K. E. (2020). Yetişkinlerde psikolojik sağlamlılık, olumlu çocukluk deneyimleri ve algılanan mutluluk. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 12(1), 312-330. <https://doi.org/10.18863/pgy.750839>
- Donat, R. (2018). *Erişkin bağlanma biçimi ve çocukluk çağı travması ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez No. 515362) [Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Dündar, B. (2010). *Okul öncesi dönem 6 yaş çocuklarının benlik algıları ile bilişsel performansları arasındaki ilişki* (Tez No. 277758) [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Efe, E., Bek Y. ve Şahin, M. (2000). *Spss'te Çözümleri İle İstatistik Yöntemler ii*. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Rektörlüğü.
- Ergüden, N., Doğan. A. ve Hastaoğlu, Z.Ş. (2020). Aile katılımının okul öncesi dönem çocuklarının benlik saygısı ve sosyal duygusal uyumu üzerindeki etkileri. *Nesne Dergisi*, 8(17), 297-309. <https://doi.org/10.7816/nesne-08-17-10>
- Ernas, Ş. (2017). *Özerklik ve psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez No. 525589) [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Eroğlu, Y., Arıcı-Özcan, N. ve Peker, A. (2015). *Özel gereksinimli çocuğa sahip anneler ile*

- tipik gelişim gösteren çocuğa sahip annelerin psikolojik sağlamlılık, iyilik hali ve mutluluk düzeylerinin incelenmesi, *Sakarya Universty Journal of Education*, 5(3), 142-150. <http://dx.doi.org/10.19126/suje.31090>
- Evirgen-Geniş. (2017). *Okul öncesi dönem çocuklarında bağlanma ve benlik algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez No. 489915) [Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- George, D., Mallery, P. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference* (10th.ed.). Pearson.
- Gökmen, D. (2009). *Kadın Sığınma Evi'nde yaşayan şiddet görmüş kadınlar ile eşleriyle birlikte yaşayan şiddet görmüş kadınlar arasındaki psikolojik dayanıklılık ve bağlanma durumlarının karşılaştırılması* (Tez No. 254018) [Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Görgü, E. (2015). *Okula devam eden 5-6 yaş grubu çocukların bağlanma biçimleri ve sosyal davranışları ile annelerinin bağlanma biçimi ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez No. 381742) [Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2018). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: Felsefe- Yöntem- Analiz*. Ankara: Seçkin yayıncılık.
- Gürses, D. (2022). *Annelerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ve duygu sosyalleştirme stratejileri ile 48-72 aylık çocukların duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişki* (Tez No. 724675) [Yüksek Lisan Tezi, Işık Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Gürses, D., Aktan, Z. D. ve Ülkümen, İ. (2024). Annelerin psikolojik dayanıklılığının ve duygu sosyalleştirme stratejilerinin çocukların duygu düzenleme becerileri üzerindeki rolü. *Turk J Child Adolesc Ment Health*, 31(1), 39-47. <https://doi.org/10.4274/tjcamh.galenos.2022.84755>

- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E. ve Tatham, R. L. (2014). *Multivariate Data Analysis*. Boston: Pearson Education Limited.
- Hu, T., Zhang, D. ve Wang, J. (2015). A meta-analysis of the trait resilience and mental health. *Personality and Individual Differences*, 76, 18-27.
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.11.039>
- Kaplan, R. M. ve Saccuzzo, D. P. (2009). *Psychological Testing: Principles, Applications and Issues*. CA: Thompson Wadsworth.
- Kararırmak, Ö. ve Siviş-Çetinkaya, R. (2011). Benlik saygısının denetim odağının psikolojik sağlamlılık üzerine etkisi: duyguların aracı rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(35), 30-43.
- Kılıç, Ş. (2012). 48-72 aylık çocukların duyguları anlama becerisi ve annelerin duyguları Sosyalleştirme davranışları arasındaki ilişki (Tez No. 311034) [Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kındırloğlu, Z. ve Yaşar-Ekici, F. (2019). Ebeveynlerin psikolojik iyi oluş ve psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile çocukların sosyal yetkinlik ve davranışları arasındaki ilişki. *Adıyaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 138-157.
<https://doi.org/10.17984/adyuebd.458224>
- Masten, A. S., Best, K. M. ve Garmezy, N. (1990). Resilience and development: Contributions from the study of children who overcome adversity. *Development and Psychopathology*, 2, 425-444.
- Ogelman, H. G. ve Erol, A. (2015). Examination of the predicting effect of the resiliency levels of parents on the resiliency levels of preschool children. *Procedia social and behavioral sciences*, 186, 461-466. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.04.203>
- Okutan, N. ve Büyükşahin-Sunal, A. (2011). Eşcinsellere yönelik tutumlar, cinsiyetçilik ve romantik ilişkilerle ilgili kalıp yargılar: Yetişkin bağlanma biçimleri açısından bir değerlendirme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 14(27), 69-77.

- Özcan, Z. Ç., Eren Gümüş, A. ve Kotil, Ç. (2009). Purdue okul öncesi çocukları için benlik kavramı ölçeği'nin yapı geçerliği. *Eğitim Bilimler ve Uygulama Dergisi*, 8 (16), 2-22.
- Özer, Ü., Yıldırım, E. A. ve Erkoç, Ş. N. (2015). Major depresyon olgularında intihar düşüncesi ve davranışının bağlanma biçimi ile ilişkisi. *Arch Neuropsychiatr*, 52, 283-288.
- Parlak, A. G. (2020). *Ebeveynin bağlanma biçimi ile ebeveyn tutumu arasındaki ilişkinin İncelenmesi* (Tez No.637110) [Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Perić, D. ve Tišma, M. (2014). The role of pre-school children motor behavior in developing their self-concept. *TIMS Acta*, 8, 31-40. <http://dx.doi.org/10.5937/timsact8-5067>
- Plotnik, R. (2007). *Psikolojiye Giriş*. (Çev. Geniş, T.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Polat, B. N. ve Yaman, N. (2023). Annelerin ebeveyn bilinçli farkındalığı, psikolojik sağlamlığı ile çocukların sosyal yetkinlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Humanistic Perspective*, 5 (3), 1119-1147. <https://doi.org/10.47793/hp.1353918>
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. JSTORE. <https://www.jstor.org/stable/j.ctt183pjhh>
- Sagone, E. ve Caroli, M. E. D. (2014). A correlational study on dispositional resilience, psychological well-being, and coping strategies in university students. *American Journal of Educational Research*, 2(7), 463-471. <http://dx.doi.org/10.12691/education-2-7-5>
- Selçuk, A. B. (2023). *Psikolojik Sağlamlılık*. İstanbul: Kronik kitap Yayınları.
- Selçuk, E., Günaydın, G., Sümer, N. ve Uysal, A. (2005). Yetişkin bağlanma boyutları için yeni bir ölçüm: Yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri-2'nin türk örnekleminde psikometrik açıdan değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8(16), 1-11.
- Sengsavang, S. ve Krettenauer, T. (2015). Children's moral self-concept: The role of aggression and parent-child relationships. *Merrill-Palmer Quarterly*, 61(2), 213-235. <https://doi.org/10.13110/merrpalmquar1982.61.2.0213>

- Sezer, Ö. (2010). Ergenlerin kendilik algılarının anne baba tutumları ve bazı faktörlerle ilişkisi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 1-19.
<http://efdergi.yyu.edu.tr/>
- Sivakumar, S., Manoj, R. ve Devi M, D. (2022). Relationship between psychological well-being on resilience in adolescence and adults. *Ymer Dijital*, 21(6), 276-283.
<http://ymerdigital.com/>
- Souri, H. ve Hasanirad, T. (2011). Relationship between resilience, optimism and psychological well-being in students of medicine. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 30, 1541-1544. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.10.299>
- Surcinelli, P., Rossi, N., Montebanocci, O. ve Baldaro, B. (2010). Adult attachment styles and psychological disease: Examining the mediating role of personality traits. *The Journal of Psychology*, 144(6), 523-534.
<http://dx.doi.org/10.1080/00223980.2010.508082>
- Sümer, N., Sayıl, M. ve Kazak-Berument, S. (2009). *Çocuğun gelişiminde bağlanma, ilgi-bakım ve aile dinamiklerinin etkisi*.
<https://open.metu.edu.tr/bitstream/handle/11511/49414/T0RjME5qWT0.pdf>
- Sümer, N., Sayıl, M. ve Kazak-Berument, S. (2020). *Anne Duyarlılığı ve Çocuklarda Bağlanma*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Şenkal, İ. ve Işıklı, S. (2015). Çocukluk çağı travmalarının ve bağlanma biçiminin depresyon belirtileri ile ilişkisi: Aleksitiminin aracı rolü. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 26,1-7.
- Şenol, F. B. ve Karaca, N. H. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının benlik kavramı ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 54, 01-19. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.606614>
- Şeremet, Ö. E. (2006). *Okul öncesi dönemi çocuklarının (5-6 Yaş) kendilik algılarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi* (Tez No. 209723) [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Trawick-Smith, J. (2017). *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim: Çok Kültürlü Bir Bakış Açısı*. (Çev. Akman, B.). Ankara: Nobel Yayınları.
- Turaşlı N. K. (2006). *6 Yaş grubu çocuklarda benlik algısını desteklemeye yönelik sosyal-duygusal hazırlık programının etkililiğinin incelenmesi* (Tez No. 191705) [Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Turaşlı, N. K. (2014). Validity and reliability of the DeMoulin self-concept developmental scale for turkish preschoolers. *Eurasian Journal of Education Research*, 55, 55-72. <http://dx.doi.org/10.14689/ejer.2014.55.4>
- Türk, B. (2016). *Yetişkinlerde bağlanma biçimleri kişilik özellikleri ve bu özelliklerin ruhsal sorunlarla ilişkisinin araştırılması* (Tez No. 454300) [Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Tüzün, O. ve Sayar, K. (2006). Bağlanma kuramı ve psikopatoloji. *Düşünen adam*, 19(1), 24-39.
- Vedul-Kjelsas, V., Sigmundsson, H., Stensdotter, A.K., ve Haga, M. (2011). The relationship between motor competence, physical fitness and self- perception in children. *Child: Care, Health and Development*, 38(3), 394-402. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1365-2214.2011.01275.x>
- Vella, S. L. C. ve Pai, N. (2019). Atheoretical review of psychological resilience: defining resilience and resilience research over the decades. *Archives of Medicine and Health Sciences*, 7(2), 233-239. http://dx.doi.org/10.4103/amhs.amhs_119_19
- Yakupoğlu, Y. (2011). *Erken çocukluk döneminde yer alan, okulöncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların benlik kavramı algısıyla babalarının bağlanma stillerinin (güvenli-korkulu-kayıtsız-saplantılı) arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez No. 296646) [Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yıldız-Çiçekler, C. ve Alakoç-Pirpir, D. (2015). 48-72 aylar arasında çocuğu bulunan annelerin

çocuk yetiştirme davranışları ile çocuklarının benlik kavramlarının incelenmesi.

Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal, 1(2), 491-500.

Yıldız-Miniksar, D. ve Öz, B. (2023). Anne duygu düzenleme güçlüğü ve bağlanma stili ile çocuktaki psikiyatrik bozukluk ilişkisi. *Sağlık Bilimlerinde Değer*, 13(3), 346-352.
<https://doi.org/10.33631/sabd.1309317>

Zembat, R., Koçyiğit, S., Akşin-Yavuz, E. ve Tunçeli, H. İ. (2018). Çocukların benlik algısı, mizaç ve sosyal becerileri arasındaki ilişkiler. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(1), 548-567.

Zincirkıran, Z. (2008). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 6 yaş grubu çocuklarının benlik kavramlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi* (Tez No. 250456) [Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

EKLER

EK 1: Etik Kurul Onayı

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Sayı : E-34183927-000-00000903455

Konu : Başvurunuz Hk.

Sayın: Aslıhan Merve KOÇUK

“Annelerin Bağlanma Biçimleri ve Psikolojik Sağlamlığı ile Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Benlik Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı 2023/07-81 protokol numaralı başvuru 26.12.2023 tarihli toplantıda kurulumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Yönergesi’nde belirtilen etik ilkelere **uygun olduğuna** toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Necmettin AYGÜN
Aksaray Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurul
Başkanı

EK 2: Araştırma İzin Onayı

T.C.
HATAY VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-32889839-605.01-96923242
Konu : Ashhan Merve KOÇUK'un
Araştırma İzin Onayı

16.02.2024

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Aksaray Üniversitesi Rektörlüğünün (Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı) 30.01.2024 tarihli ve E-45333631-605-00000912818 sayılı yazısı.

Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı 222241409 numaralı öğrencisi Ashhan Merve KOÇUK'un "**Annelerin Bağlanma Biçimleri ve Psikolojik Sağlamlığı ile Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Benlik Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**" konulu tez çalışması uygulama izin talebi ilgi'de kayıtlı yazıyla istenmektedir.

Söz konusu çalışmanın "Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarihli ve 81576613-10.06.02-E.1563890 (2020/2) sayılı Araştırma Uygulama İzinleri Genelgesine" uygun olduğundan, ilgilinin araştırmanın Müdürlüğümüzün izni ile denetimi ilçe millî eğitim müdürlükleri ve okul/kurum idaresinde olmak üzere, kurum faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre, **elde edilen verilerin kamuoyu ile paylaşılmadan önce Müdürlüğümüzün ilgili birimine iletilmesi ve "yayınlanmasında sakınca yoktur" yazısını alması, onaylı bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen ve uygulama sırasında da mühürlü ve imzalı örnekten çoğaltılan veri toplama araçlarının kullanılması koşuluyla**, Ek'te bulunan Araştırma Uygulama İzinleri Komisyon Tutanağı gereğince; İlimize bağlı resmi ve özel anaokulları ve ana sınıflarda öğrenim gören öğrencilere yönelik uygulama çalışması yapılması ve Ek'te yer alan görüşme/anket formlarının uygulanmasını, olurlarınıza arz ederim.

Recep KAHAN
İl Millî Eğitim Şube Müdürü

EK 3: Purdue Okul Öncesi Çocukları İçin Benlik Kavramı Ölçeği İzin İsteği

ZEYNEP ÇİĞDEM ÖZCAN <

Alıcı: ben ▼

Merhaba Aslıhan

Ölçeği kullanabilirsin. Ölçek ile ilgili bilgiler ekte yer almakta. Başarılar dilerim.

Zeynep Çiğdem Özcan

EK 4: Yetişkinler için Psikolojik Sağlamlılık Ölçeği İzin İsteği

Gökmen Arslan <

Alıcı: ben ▼

Merhaba,

Ölçeklere kişisel web adresimden erişebilirsiniz.

Selamlar

EK 5: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II Ölçek İzin İsteği

Emre Selcuk <

Alıcı: ben ▼

Elbette kullanabilirsiniz izin almanıza gerek bile yok aslında. Bilgiler ekte.

Emre Selçuk

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ TEZ DEĞERLENDİRME FORMU		
Öğrencinin Adı Soyadı:		EYET
Kapak		
1	Tez Başlığı tutanaktaki başlıkla aynı mı?	
2	Kapaktaki ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	
3	Kapak format kılavuzdaki kapak formatına uygun mu?	
4	Kapakta yazılan tüm yazılar doğru olarak verilmiş mi?	
İçindekiler		
5	Sayfa numaraları tam verilmiş mi?	
6	Şekil, Çizelge vb. listeleri verilmiş mi? Sıralaması doğru mu?	
7	Özet, Abstract, Giriş, Sonuçlar vb. bölümler var mı?	
8	Yazım hataları kontrolü yapıldı mı?	
Giriş		
9	Hazırlanan tezin önemini anlatıyor mu?	
10	İkinci ve Üçüncü dereceden başlık içermemeli kuralına uyuldu mu?	
Özet/Abstract		
11	Kılavuza uygun mu?	
12	Ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	
13	Özet; tek sayfa, tek aralık, tek paragraf kuralına uygun olarak yazıldı mı?	
14	Bilim kodu, sayfa adedi, anahtar kelimeler ve tez danışmanı yazıldı mı?	
Kaynakça		
15	Kaynakların tamamına metin içinde atıf yapıldı mı?	
16	Kaynak formatı kılavuzdaki kaynak formatına uygun olarak hazırlanmış mı?	
17	Atıf formatı kılavuzdaki atıf formatına uygun mu?	
Atıf Yöntemi APA 7 ☐ CMS ☐ İSNAD ☐		
Genel Değerlendirme		
18	Etik Beyan açıklaması okundu, uyuldu ve imzalandı mı?	
19	Kabul/Onay sayfası kılavuzdaki formata uygun olarak düzenlenmiş mi?	
20	Kabul /Onay sayfasında belirtilen oy birliği/oy çokluğu seçeneklerinden uygun olanı savunmayla tutarlı olacak şekilde belirlenmiş mi?	
21	Sayfa kenar boşlukları ve sayfa numaraları kılavuzdaki formatına uygun mu?	
22	Paragraf boşlukları ve metin satır aralığı kılavuza uygun olacak şekilde düzenlenmiş mi?	
23	Başlık yazımları kılavuzdaki başlık formatlarına uygun mu?	
24	Yazı tipi ve boyutu kılavuzdaki yazı tipi ve boyutu formatına uygun mu?	
25	Şekil, Çizelge vb. açıklama ve numaralandırmaları kılavuzdaki formata uygun olarak yazılmış mı?	

Danışman Adı Soyadı

İmza